

Ερρίκο Μαλατέστα: Αναρχία

2012-09-06 11:09:04 Republication

Η αναρχία είναι μια λέξη που προέρχεται απ' τα Ελληνικά και σημαίνει, αυστηρά μιλώντας, **δίχως κυβέρνηση**: την κατάσταση ενός λαού δίχως οποιαδήποτε συγκροτημένη εξουσία.

Πρωτού ν' αρχίσει να θεωρείται σα δυνατή κι επιθυμητή, από μια ολόκληρη τάξη διανοητών, μια τέτοια οργάνωση, έτσι ώστε να θεωρηθεί σα σκοπός ενός κινήματος (που έχει γίνει τώρα ένας απ' τους πιο σημαντικούς παράγοντες στο σύγχρονο κοινωνικό πόλεμο), η λέξη **αναρχία** χρησιμοποιείται γενικά με την έννοια της αταξίας και της σύγχυσης κι εξακολουθεί να υιοθετείται μ' αυτή την έννοια απ' τον αδαή κι από αντιπάλους που ενδιαφέρονται να διαστρεβλώσουν την αλήθεια.

Δε θα υπεισέλθουμε σε φιλοσοφικές συζητήσεις, γιατί το πρόβλημα δεν είναι φιλοσοφικό αλλά ιστορικό. Η κοινή ερμηνεία της λέξης δεν παρανοεί την πραγματική της ετυμολογική έννοια, αλλά αποτελεί παράγωγο της, που οφείλεται στην προκατάληψη ότι η κυβέρνηση πρέπει ν' αποτελεί μια αναγκαιότητα της οργάνωσης της κοινωνικής ζωής κι ότι συνακόλουθα μια κοινωνία δίχως κυβέρνηση είναι μοιραίο να παραδοθεί στην αταξία και να ταλαντεύεται ανάμεσα στην αχαλίνωτη κυριαρχία μερικών και στην τυφλή εκδίκηση άλλων.

Η ύπαρξη αυτής της προκατάληψης κι η επίδρασή της πάνω στο νόημα που το κοινό έχει δώσει στη λέξη, εξηγείται εύκολα.

Ο άνθρωπος, όπως όλα τα ζωντανά όντα, προσαρμόζεται στις συνθήκες μέσα στις οποίες ζει και μεταβιβάζει κληρονομικά τις αποκτημένες του συνήθειες. Έτσι, έχοντας γεννηθεί και ζήσει μέσα στην υποδούλωση, όντας ο απόγονος μιας μακράς αλυσίδας σκλάβων, ο άνθρωπος, όταν άρχισε να σκέπτεται, πίστεψε ότι η υποδούλωση αποτελούσε μια βασική προϋπόθεση της ζωής κι η ελευθερία φαινόταν σ' αυτόν αδύνατη. Ο εργάτης, παρόμοια, αναγκασμένος για αιώνες να εξαρτάται για να εργαστεί, δηλαδή, για να φάει, απ' την καλή θέληση του αφεντικού του και συνηθισμένος να βλέπει την ίδια του τη ζωή στη διάθεση εκείνων που κατέχουν τη γη και το κεφάλαιο, έχει καταλήξει να πιστεύει, πως το αφεντικό του είναι που του δίνει τροφή και ρωτάει με αφέλεια πώς θα 'ταν δυνατό να ζήσει, αν δεν είχε από πάνω του κανένα αφεντικό;

Με τον ίδιο τρόπο, ένας άνθρωπος του οποίου τα άκρα είναι ενωμένα απ' τη γέννα, αλλά που μολοντούτο έχει ανακαλύψει πώς να βαδίζει κουτσά στραβά, μπορεί ν' αποδώσει στα ίδια ακριβώς αυτά τα δεσμά που τον παραλύουν, την ικανότητά του να κινείται, ενώ, αντίθετα, αυτά εκμηδένιζαν και παρέλυαν την μυϊκή ενέργεια των άκρων του.

Αν ύστερα προσθέσουμε στο φυσικό αποτέλεσμα της συνήθειας, την εκπαίδευση που παίρνει απ' το αφεντικό του, τον παπά, το δάσκαλο κλπ. που έχουν όλοι συμφέρον να διδάσκουν ότι ο εργοδότης κι η κυβέρνηση είναι απαραίτητοι, αν προσθέσουμε το δικαστή και τον αστυνομικό, για ν' αναγκάσουν εκείνους που σκέπτονται διαφορετικά – και που προσπαθούν ίσως να διαδώσουν τις απόψεις τους – να το βουλώσουν, θα καταλάβουμε πώς εδραιώθηκε η προκατάληψη αναφορικά με την χρησιμότητα και την αναγκαιότητα των αφεντικών και των κυβερνήσεων. Φανταστείτε ένα γιατρό να παρουσιάζει μια πλήρη θεωρία με χίλια-δυο έξυπνα επινοημένα παραδείγματα, για να πείσει τον άνθρωπο με τα ενωμένα άκρα πως, αν ελευθερωνόταν τα άκρα του, δε θα μπορούσε να περπατήσει, ή ακόμα και να ζήσει. Ο άνθρωπος θα υπεράσπιζε τα δεσμά του με σθένος και θα θεωρούσε σαν εχθρό του οποιονδήποτε θα προσπαθούσε να του τα κόψει.

Επομένως, αν οι άνθρωποι πιστεύουν ότι η κυβέρνηση είναι απαραίτητη κι ότι δίχως κυβέρνηση θα υπάρξει αταξία και σύγχυση, είναι φυσικό και λογικό να υποθέτουμε ότι η αναρχία, η οποία σημαίνει απουσία κυβέρνησης, πρέπει επίσης να σημαίνει την απουσία τάξης.

Ούτε αυτό το γεγονός είναι απaráμιλλο μέσα στην ιστορία των λέξεων. Σ' εκείνες τις εποχές και χώρες, όπου οι άνθρωποι θεωρούσαν απαραίτητη την κυβέρνηση από έναν άνθρωπο (μοναρχία), η λέξη **δημοκρατία**, (δηλαδή, η κυβέρνηση που ασκείται από πολλούς) χρησιμοποιήθηκε ακριβώς όπως κι η **Αναρχία**, για να υποδηλώσει την αταξία και τη σύγχυση. Ίχνη αυτού του νοήματος της λέξης μπορούν να βρεθούν ακόμα και στις λαϊκές διαλέκτους όλων σχεδόν των χωρών.

Όταν αλλάξει αυτή η γνώμη και το κοινό πειστεί πως η κυβέρνηση δεν είναι απαραίτητη, αλλά εξαιρετικά βλαβερή, η λέξη **αναρχία**, επειδή ακριβώς σημαίνει δίχως κυβέρνηση, θα γίνει ισοδύναμη με τη φυσική τάξη, την αρμονία των αναγκών και των συμφερόντων όλων, την πλήρη ελευθερία με πλήρη αλληλεγγύη.

Επομένως, δεν έχουν δίκιο εκείνοι που λένε ότι οι Αναρχικοί έχουν διαλέξει άσχημα το όνομά τους, επειδή είναι λαθεμένα κατανοημένο απ' τις μάζες κι οδηγεί σε μια λαθεμένη ερμηνεία. Το λάθος δεν προέρχεται από τη λέξη αλλά απ' το όλο πράγμα. Η δυσκολία που συναντούν οι Αναρχικοί, διαδίδοντας τις ιδέες τους, δεν εξαρτάται από το όνομα που έχουν δώσει στον εαυτό τους, αλλά απ' το γεγονός ότι οι ιδέες τους πλήττουν ολοκληρωτικά τις βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις τις οποίες έχουν οι άνθρωποι για τη λειτουργία της κυβέρνησης, ή **του κράτους**, όπως λέγεται.

Πρωτού να προχωρήσουμε παραπέρα, θα 'ναι καλό να εξηγήσουμε αυτή την τελευταία λέξη (το Κράτος) που, κατά τη γνώμη μας, αποτελεί την αληθινή αιτία πολλής παρανόησης.

Οι αναρχικοί γενικά χρησιμοποιούν τη λέξη **Κράτος** για να υποδηλώσουν όλο εκείνο το σύνολο θεσμών, πολιτικών, νομοθετικών, δικαστικών, στρατιωτικών, οικονομικών κλπ. με τους οποίους η διαχείριση των δικών τους υποθέσεων, η καθοδήγηση της προσωπικής τους πορείας κι η φροντίδα περιφρούρησης της ίδιας τους της ασφάλειας, αφαιρούνται απ' τους ανθρώπους και ανατίθενται σε ορισμένα άτομα κι αυτά, είτε με σφετερισμό είτε με εκλογή, προικίζονται με το δικαίωμα να κάνουν νόμους, που να ισχύουν για όλους και να αναγκάζουν το κοινό να τους σέβεται, κάνοντας, γι' αυτό το σκοπό, χρήση της συλλογικής δύναμης της κοινότητας.

Σ' αυτή την περίπτωση η λέξη **Κράτος** σημαίνει κυβέρνηση, ή αν προτιμάτε, αποτελεί την αφηρημένη έκφραση της οποίας η προσωποποίηση είναι η κυβέρνηση. Συνακόλουθα, τέτοιες εκφράσεις όπως **Κατάργηση του Κράτους**, ή **Κοινωνία δίχως το Κράτος**, συμφωνούν τέλεια με την αντίληψη με την οποία οι Αναρχικοί θέλουν να εκφράσουν την καταστροφή κάθε πολιτικού θεσμού, που βασίζεται στην εξουσία και τη συγκρότηση μιας ελεύθερης κι εξισωτικής κοινωνίας, που βασίζεται στην αρμονία των συμφερόντων και στην εθελοντική συνεισφορά όλων για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών.

Όμως η λέξη **Κράτος** έχει πολλά άλλα νοήματα κι ανάμεσα σ' αυτά είναι μερικά που προσφέρονται για παρερμηνεία, ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιούνται μεταξύ ανθρώπων των οποίων η θλιβερή κοινωνική κατάσταση δεν τους έχει προσφέρει την άνεση να συνηθίσουν τις λεπτές διακρίσεις της επιστημονικής γλώσσας, ή, χειρότερα, όταν υιοθετούνται δόλια από εχθρούς, που ενδιαφέρονται να προκαλέσουν σύγχυση στην έννοια ή δεν επιθυμούν να την καταλάβουν. Έτσι η λέξη **Κράτος** χρησιμοποιείται συχνά για να υποδηλώσει οποιαδήποτε δοσμένη κοινωνία, ή συνάθροιση ανθρώπινων όντων, ενωμένων σε μια δοσμένη εδαφική περιοχή και που αποτελεί εκείνο που ονομάζουμε κοινωνική ομάδα, ανεξάρτητα απ' τον τρόπο με τον οποίο ομαδοποιούνται τα μέλη του παραπάνω σώματος ή απ' τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσά τους. Η λέξη **Κράτος** χρησιμοποιείται επίσης απλά σαν ένα συνώνυμο της **κοινωνίας**. Εξαιτίας αυτών των νοημάτων της λέξης, οι εχθροί μας πιστεύουν, ή μάλλον υποκρίνονται ότι πιστεύουν, ότι οι Αναρχικοί θέλουν να καταργήσουν κάθε κοινωνική σχέση και κάθε συλλογική δουλειά και να υποβιβάσουν τον άνθρωπο σε μια κατάσταση απομόνωσης, δηλαδή, σε μια κατάσταση χειρότερη απ' τη βαρβαρότητα.

Με τη λέξη **Κράτος**, ξανά, εννοείται μόνο η ανώτατη διοίκηση μιας χώρας, η κεντρική εξουσία, σε αντίθεση με την περιφερειακή ή κοινοτική εξουσία κι επομένως ορισμένοι άλλοι νομίζουν ότι οι Αναρχικοί επιθυμούν απλά μια περιφερειακή αποκέντρωση, αφήνοντας άθικτη την αρχή της κυβέρνησης και συγχέουν έτσι την Αναρχία με την κοινοτική κυβέρνηση ή την κυβέρνηση των καντονιών.

Τέλος το **Κράτος** σημαίνει κατάσταση, τρόπο ζωής, την τάξη της κοινωνικής ζωής κλπ., κι επομένως λέμε, λογουχάρη, ότι είναι απαραίτητο ν' αλλάξουμε την οικονομική κατάσταση των εργαζόμενων τάξεων ή ότι το **Κράτος** της Αναρχίας είναι το μόνο **Κράτος** που οικοδομείται πάνω στις αρχές της αλληλεγγύης κι

άλλες παρόμοιες φράσεις. Έτσι, αν επίσης πούμε, με μια άλλη έννοια, ότι επιθυμούμε να καταργήσουμε το Κράτος, μπορεί να εμφανιστούμε αμέσως σαν παράλογοι κι ανηφατικοί.

Γι' αυτούς τους λόγους, πιστεύουμε ότι θα 'ταν καλύτερα να χρησιμοποιούμε την έκφραση **κατάργηση του Κράτους** όσο πιο λίγο μπορούμε και να την αντικαταστήσουμε με μια άλλη, πιο ξεκάθαρη και πιο συγκεκριμένη – **την κατάργηση της κυβέρνησης**.

Η τελευταία θα είναι η έκφραση που θα χρησιμοποιηθεί στην πορεία αυτού του δοκίμιου.

Έχουμε πει ότι Αναρχία σημαίνει κοινωνία δίχως κυβέρνηση. Αλλά είναι η συντριβή της κυβέρνησης δυνατή, επιθυμητή ή σοφή; Ας δούμε.

Τι είναι κυβέρνηση; Υπάρχει μια αρρώστια του ανθρώπινου μυαλού που ονομάζεται μεταφυσική τάση, η οποία κάνει τον άνθρωπο, αφού αφαιρέσει την ποιότητα από ένα αντικείμενο με λογική διαδικασία, να υπόκειται σ' ένα είδος παραίσθησης που τον κάνει να συγχέει την αφαίρεση με το πραγματικό πράγμα. Αυτή η μεταφυσική τάση, παρά τα πλήγματα που έχει δεχθεί απ' τη θετική επιστήμη, είναι ακόμα γερά ριζωμένη στο μυαλό της πλειονότητας των σημερινών συνανθρώπων μας. Έχει τέτοια επιρροή, που πολλοί θεωρούν την κυβέρνηση σαν πραγματική οντότητα, με ορισμένες δοσμένες ιδιότητες λογικής, δικαιοσύνης, ανεξάρτητα απ' τους ανθρώπους που συγκροτούν την κυβέρνηση.

Για κείνους που σκέπτονται μ' αυτό τον τρόπο, η κυβέρνηση, ή το Κράτος, είναι η αφηρημένη κοινωνική εξουσία κι εκπροσωπεί, πάντοτε αφηρημένα, το γενικό συμφέρον. Αποτελεί την έκφραση των δικαιωμάτων όλων και θεωρείται ότι περιορίζεται απ' τα δικαιώματα του καθένα. Αυτός ο τρόπος κατανόησης της κυβέρνησης υποστηρίζεται από εκείνους που έχουν συμφέρον, για τους οποίους η διατήρηση της αρχής της εξουσίας αποτελεί μια επιτακτική αναγκαιότητα και πρέπει πάντοτε να επιβιώνει, παρά τα λάθη και τις πλάνες των προσώπων που εξασκούν την εξουσία.

Για μας, η κυβέρνηση αποτελεί το σύνολο των κυβερνώντων κι οι κυβερνώντες – βασιλιάδες, πρόεδροι, υπουργοί, μέλη του κοινοβουλίου – είναι εκείνοι που έχουν τη δύναμη να κάνουν νόμους που ρυθμίζουν τις σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους και να επιβάλουν την υπακοή σ' αυτούς τους νόμους. Είναι εκείνοι που καθορίζουν κι απαιτούν τους φόρους, επιβάλουν την στρατιωτική θητεία, δικάζουν και τιμωρούν τους παραβάτες του νόμου. Υποβάλουν τους ανθρώπους σε κανονισμούς και επιβλέπουν και επικυρώνουν τα ιδιωτικά συμβόλαια. Μονοπωλούν ορισμένους κλάδους της παραγωγής και των δημοσίων υπηρεσιών ή, αν θέλουν, όλη την παραγωγή και τις δημόσιες υπηρεσίες. Προωθούν ή εμποδίζουν την ανταλλαγή των αγαθών. Κάνουν πόλεμο ή ειρήνη με τις κυβερνήσεις των άλλων χωρών. Επιτρέπουν ή αναστέλλουν το ελεύθερο εμπόριο και πολλά άλλα πράγματα. Κοντολογίς, οι κυβερνήτες είναι εκείνοι που έχουν τη δύναμη, σ' ένα μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, να χρησιμοποιούν τη συλλογική δύναμη της κοινωνίας, δηλαδή, τη φυσική, πνευματική κι οικονομική δύναμη όλων, να υποχρεώνουν τον καθένα σύμφωνα με τη θέλησή τους. Κι αυτή η εξουσία αποτελεί, κατά τη γνώμη μας, την ίδια ακριβώς την αρχή της κυβέρνησης και της εξουσίας.

Αλλά για ποιο λόγο υπάρχει η κυβέρνηση;

Γιατί να περιορίζει την ελευθερία και την πρωτοβουλία του καθένα για χάρη των άλλων ατόμων; Γιατί τους δίνει τη δύναμη να είναι τ' αφεντικά, με ή χωρίς τη συγκατάθεση του καθένα; Μήπως οι κυβερνώντες είναι τόσο εξαιρετικά προικισμένοι άνθρωποι που να μπορούν ν' αντιπροσωπεύουν τις μάζες και να ενεργούν για χάρη των συμφερόντων όλων των ανθρώπων, καλύτερα απ' ό,τι θα μπορούσαν οι τελευταίοι να ενεργήσουν για λογαριασμό τους; Μήπως είναι τόσο αλάνθαστοι κι αδιάφθοροι ώστε να μπορεί κανείς να τους εμπιστευτεί, τη μοίρα του καθένα κι όλων, στηριζόμενος στη γνώση και την τιμιότητά τους;

Ακόμα κι αν υπήρχαν άνθρωποι με άπειρη τιμιότητα και γνώση, ακόμα κι αν υποθέσουμε ό,τι δεν έχει ποτέ συμβεί στην ιστορία κι ό,τι πιστεύουμε ότι δε θα μπορούσε ποτέ να συμβεί, δηλαδή, ότι η κυβέρνηση μπορεί να περιέλθει στους ικανότερους και τους καλύτερους, μήπως η κατοχή της κυβερνητικής εξουσίας θα προσέθετε τίποτα στην ευεργετική τους επίδραση; Δε θα την παρέλυε μάλλον ή θα την κατέστρεφε; Γιατί εκείνοι που κυβερνούν θεωρούν απαραίτητο να ασχολούνται με πράγματα που δεν καταλαβαίνουν και, πάνω απ' όλα, να χάνουν το μεγαλύτερο μέρος της ενεργητικότητάς τους για να κρατηθούν στην εξουσία, προσπαθώντας να ικανοποιήσουν τους φίλους τους, να κρατήσουν κάτω από έλεγχο τους δυσαρεστημένους και να υποτάξουν τους εξεγεγνημένους;

Ξανά, έστω κι αν οι κυβερνήτες είναι καλοί ή κακοί, σοφοί ή αδαείς, πώς κερδίζουν την εξουσία; Επιβάλλονται με το δίκαιο του πολέμου της κατάκτησης ή της επανάστασης; Κι αν συμβαίνει αυτό, τί

εγγυήσεις έχει το κοινό ότι οι νόμοι τους έγιναν με γνώμονα το κοινό καλό; Σ' αυτή την περίπτωση είναι απλώς θέμα σφετερισμού κι αν η υπήκοοι είναι δυσαρεστημένοι δεν τους απομένει τίποτα άλλο παρά ν' αποπνάζουν το ζυγό με τα όπλα. Μήπως οι κυβερνήτες εκλέγονται από μια ορισμένη τάξη ή κόμμα; Τότε θα θριαμβεύσουν αναπόφευκτα οι ιδέες αυτής της τάξης, ή του κόμματος και θα θυσιαστούν οι επιθυμίες και τα συμφέροντα των άλλων. Μήπως εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία; Τώρα οι αριθμοί αποτελούν το μόνο κριτήριο κι οι τελευταίοι είναι φανερό ότι δεν αποτελούν απόδειξη λογικής, δικαιοσύνης ή ικανότητας. Στην καθολική ψηφοφορία, αυτοί που εκλέγονται είναι εκείνοι που γνωρίζουν καλύτερα πώς να κερδίσουν τις μάζες. Η μειοψηφία, που μπορεί να συμβαίνει να είναι η μισή δύναμη των εκλογέων μείον ένα, θυσιάζεται. Επιπλέον, η εμπειρία έχει δείξει ότι είναι αδύνατο να βρεθεί ένα εκλογικό σύστημα που να εξασφαλίζει την πραγματικά την εκλογή της πραγματικής πλειοψηφίας.

Πολλές και διάφορες είναι οι θεωρίες με τις οποίες ορισμένοι άνθρωποι έχουν επιδιώξει να δικαιολογήσουν την ύπαρξη της κυβέρνησης. Βασίζονται, όμως, όλες, παραδεδεγμένα ή όχι, στην υπόθεση ότι τα άτομα μιας κοινωνίας έχουν αντίθετα συμφέροντα κι ότι μια εξωτερική ανώτερη δύναμη είναι απαραίτητη για να υποχρεώσει μερικούς να σέβονται τα συμφέροντα των άλλων, καθορίζοντας κι επιβάλλοντας έναν κανόνα ρύθμισης, σύμφωνα με τον οποίο τα ανημιχόμενα συμφέροντα πρέπει να εναρμονίζονται όσο το δυνατό περισσότερο και σύμφωνα με τον οποίο ο καθένας πρέπει ν' απολαμβάνει τη μεγαλύτερη δυνατή απόλαυση με τη μικρότερη δυνατή θυσία. Αν, λένε οι θεωρητικοί της εξουσιαστικής σχολής, τα συμφέροντα, οι τάσεις κι οι επιθυμίες ενός ατόμου βρίσκονται σε αντίθεση μ' εκείνες ενός άλλου ατόμου ή ίσως όλης της κοινωνίας, ποιός θα 'χει το δικαίωμα και τη δύναμη να υποχρεώσει το ένα να σεβαστεί τα συμφέροντα του άλλου ή των άλλων; Ποιός θα μπορεί να εμποδίσει το συγκεκριμένο πολίτη να προσβάλει το γενικό καλό; Η ελευθερία του καθένα, λένε, έχει σαν όριό της την ελευθερία των άλλων. Αλλά ποιός θα καθορίσει αυτά τα όρια και ποιός θα επιβάλει το σεβασμό τους; Ο φυσικός ανταγωνισμός των συμφερόντων και των παθών δημιουργεί την αναγκαιότητα της κυβέρνησης και δικαιολογεί την εξουσία. Η εξουσία επεμβαίνει σα διαιτητής στον κοινωνικό ανταγωνισμό και καθορίζει τα όρια των δικαιωμάτων και των καθηκόντων του καθένα.

Αυτή είναι η θεωρία• αλλά για να είναι βάσιμη η θεωρία, πρέπει να βασίζεται σε μια εξήγηση των γεγονότων. Ξέρουμε καλά πως στην κοινωνική οικονομία επινοούνται πολύ συχνά διάφορες θεωρίες για να δικαιολογήσουν τα γεγονότα, δηλαδή, για να υπερασπίσουν τα προνόμια και να προκαλέσουν την ομαλή αποδοχή τους από εκείνους οι οποίοι αποτελούν τα θύματά τους. Ας εξετάσουμε εδώ αυτά καθεαυτά τα γεγονότα.

Σ' ολόκληρη την ιστορική πορεία, όπως και στη σημερινή εποχή, η κυβέρνηση εμφανίζεται είτε σαν ωμή, βίαιη, αυθαίρετη κυριαρχία των πολλών απ' τους λίγους ή αποτελεί ένα όργανο που επινοήθηκε για να εξασφαλίζει την κυριαρχία και το προνόμιο σ' εκείνους που, με τη βία, την απάτη ή την κληρονομιά, έχουν οικειοποιηθεί όλα τα μέσα της ζωής και κύρια και πρωταρχικά τη γη, διαμέσου των οποίων κρατάνε υπόδουλους τους ανθρώπους, κάνοντάς τους να δουλεύουν για κείνους.

Οι κυβερνήσεις καταπιέζουν τους ανθρώπους με δυο τρόπους, είτε άμεσα, με ωμή βία, δηλαδή, φυσική βία, ή έμμεσα, απογυμνώνοντάς τους απ' τα μέσα συντήρησης κι υποβιβάζοντάς τους έτσι στην αδυναμία. Η πολιτική εξουσία γεννήθηκε με την πρώτη μέθοδο• το οικονομικό προνόμιο προήλθε από τη δεύτερη. Οι κυβερνήσεις μπορούν επίσης να καταπιέσουν τον άνθρωπο επενεργώντας πάνω στη συναισθηματική του φύση και μ' αυτό τον τρόπο συνιστούν τη θρησκευτική εξουσία. Κανένας άλλος λόγος δεν κρύβεται πίσω απ' τη διάδοση των θρησκευτικών προλήψεων, εκτός απ' το ότι υπερασπίζονται κι εδραιώνουν τα πολιτικά κι οικονομικά προνόμια.

Στην πρωτόγονη κοινωνία, όταν ο κόσμος δεν ήταν τόσο πυκνοκατοικημένος όσο είναι τώρα κι οι κοινωνικές σχέσεις ήταν λιγότερο πολύπλοκες, αν οποιαδήποτε περίσταση εμπόδιζε τη δημιουργία συνηθειών κι εθίμων αλληλεγγύης, ή κατέστρεφε τα ήδη υπάρχοντα κι εγκαθίδρυε την κυριαρχία ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο, οι δύο εξουσίες, η πολιτική κι η θρησκευτική, βρίσκονταν ενωμένες στα ίδια χέρια – συχνά στα χέρια ενός μόνο ατόμου. Εκείνοι που είχαν κατακτήσει και απομυζήσει τους άλλους, τους υποχρέωσαν να γίνουν υπηρέτες τους και να κάνουν τα πάντα γι' αυτούς, σύμφωνα με τα καπρίσια τους. Οι νικητές ήταν κάποτε ιδιοκτήτες, νομοθέτες, βασιλιάδες, δικαστές και δήμιοι.

Αλλά με την αύξηση του πληθυσμού, με την ανάπτυξη των αναγκών, με την πολυπλοκοποίηση των κοινωνικών σχέσεων, η παρατεινόμενη συνέχιση ενός τέτοιου δεσποτισμού έγινε αδύνατη. Για την ίδια τους την ασφάλεια, οι εξουσιαστές, συχνά παρά τη θέλησή τους, αναγκάστηκαν να στηριχτούν πάνω σε μια προνομιούχα τάξη, δηλαδή, σ' ένα ορισμένο αριθμό ατόμων με κοινά συμφέροντα κι υποχρεώθηκαν επίσης να επιτρέψουν σε καθένα απ' αυτά τα άτομα να φροντίσει τη συντήρησή του. Μολοντούτο επιφύλαξαν για τον εαυτό τους τον ανώτερο ή τελικό έλεγχο. Με άλλα λόγια, οι εξουσιαστές επιφύλαξαν

στον εαυτό τους το δικαίωμα να εκμεταλλεύονται όλους, όπως τους βολεύει και έτσι να ικανοποιούν τη βασιλική τους ματαιοδοξία. Έτσι ο ιδιωτικός πλούτος αναπτύχθηκε κάτω απ' τη σκιά της άρχουσας εξουσίας, για την προστασία της και – συχνά ασυνείδητα – σε συνεργός της. Η ιδιοκτητική τάξη εμφανίστηκε και, συγκεντρώνοντας λίγο-λίγο στα χέρια της όλα τα μέσα παραγωγής, τις ίδιες ακριβώς πηγές της ζωής – τη γεωργία, τη βιομηχανία και την ανταλλαγή – κατέληξε να γίνει εξουσία κι η ίδια. Αυτή η εξουσία, με την ανωτερότητα των μέσων δράσης της και τη μεγάλη μάζα των συμφερόντων που αγκαλιάζει, καταλήγει πάντα να υποτάσσει, περισσότερο ή λιγότερο φανερά, την πολιτική εξουσία, δηλαδή, την κυβέρνηση, την οποία κάνει χωροφύλακά της.

Αυτό το φαινόμενο έχει επαναληφθεί συχνά μέσα στην ιστορία. Κάθε φορά που, η φυσική ωμή βία, έχει επικρατήσει στην κοινωνία με στρατιωτική επιχείρηση, οι κατακτητές έχουν δείξει την τάση να συγκεντρώνουν στα χέρια τους την κυβέρνηση και την ιδιοκτησία. Επειδή όμως η κυβέρνηση δεν μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να παρακολουθεί την παραγωγή του πλούτου και να ελέγχει και να διευθύνει τα πάντα, το βρίσκει απαραίτητο να συμβιβαστεί με μια ισχυρή τάξη κι έτσι καθιερώνεται ξανά η ατομική ιδιοκτησία. Μαζί μ' αυτή εμφανίζεται κι η διάκριση των δυο ειδών εξουσίας, της εξουσίας των προσώπων που ελέγχουν τη συλλογική δύναμη της κοινωνίας κι εκείνης των ιδιοκτητών, απ' τους οποίους εξαρτώνται βασικά οι κυβερνώντες, επειδή οι ιδιοκτήτες ελέγχουν τις πηγές της συλλογικής δύναμης που αναφέραμε παραπάνω.

Αυτή η κατάσταση πραγμάτων δεν έχει ποτέ οξυνθεί τόσο πολύ όσο στη σημερινή εποχή. Η ανάπτυξη της παραγωγής, η τεράστια επέκταση του εμπορίου, η φοβερή δύναμη που έχει αποκτήσει το χρήμα κι όλες οι οικονομικές συνέπειες που πηγάζουν απ' την ανακάλυψη της Αμερικής, η εφεύρεση των μηχανών κλπ. έχουν εξασφαλίσει τέτοια υπεροχή στην καπιταλιστική τάξη, που δεν ικανοποιείται πια με το να ποντάρει στην υποστήριξη της κυβέρνησης κι έχει καταλήξει να επιθυμεί το σχηματισμό της κυβέρνησης μέσα από τους κόλπους της• μια κυβέρνηση, που ν' αποτελείται από μέλη της τάξης της, να βρίσκεται συνεχώς κάτω απ' τον έλεγχό της και να είναι ειδικά οργανωμένα για να την υπερασπίζονται ενάντια στην πιθανή εκδίκηση των απόκληρων. Απ' αυτό το γεγονός αντλεί την καταγωγή του το σύγχρονο κοινοβουλευτικό σύστημα.

Η κυβέρνηση σήμερα αποτελείται από ιδιοκτήτες ή από ανθρώπους της τάξης τους, που βρίσκονται τόσο ολοκληρωτικά κάτω από την επιρροή τους, ώστε οι πιο πλούσιοι να μην το θεωρούν απαραίτητο να πάρουν ένα ενεργό μέρος οι ίδιοι. Ο Ρότσιλντ, λογουχάρη, δε χρειάζεται να γίνει βουλευτής ή υπουργός, του αρκεί να κρατάει εξαρτημένους απ' αυτόν βουλευτές και υπουργούς.

Σε πολλές χώρες, το προλεταριάτο συμμετέχει εικονικά στην εκλογή της κυβέρνησης• αυτή είναι μια παραχώρηση που έχει κάνει η **μπουρζουαζία** (δηλαδή, η ιδιοκτητική τάξη), είτε για να εξασφαλίσει με το μέρος της την λαϊκή υποστήριξη, στη διαμάχη της με τη βασιλική ή την αριστοκρατική εξουσία, ή για ν' αποπροσανατολίσει την προσοχή του λαού απ' την ίδια του την χειραφέτηση, δίνοντάς του ένα φαινομενικό μερίδιο στην πολιτική εξουσία. Ανεξάρτητα όμως απ' το αν το πρόβλεψε η μπουρζουαζία ή όχι, όταν παραχώρησε για πρώτη φορά στο λαό το δικαίωμα της ψήφου, το γεγονός είναι ότι το δικαίωμα αυτό έχει αποδειχθεί στην πραγματικότητα μια απάτη, που χρησιμεύει μόνο για την εδραίωση της εξουσίας της αστικής τάξης, ενώ δίνει στα πιο ενεργητικά στοιχεία του προλεταριάτου μόνο τη χιμαιρική ελπίδα της προσέγγισης στην εξουσία.

Το ίδιο συμβαίνει και με την καθολική ψηφοφορία – θα μπορούσαμε να πούμε, ιδιαίτερα στην καθολική ψηφοφορία – η κυβέρνηση έχει παραμείνει ο υπηρέτης κι ο χωροφύλακας της αστικής τάξης. Πώς θα μπορούσε να 'ναι διαφορετικά; Αν η κυβέρνηση μπορούσε να φτάσει στο σημείο να γίνει ανιπαθητική, αν η ελπίδα της δημοκρατίας δεν μπορούσε να είναι ποτέ τίποτα παραπάνω από μια αυταπάτη που εξαπατούσε το λαό, η ιδιοκτητική τάξη, νοιώθοντας ότι απειλούνται τα συμφέροντά της, θα επαναστατούσε αμέσως και θα χρησιμοποιούσε όλη τη δύναμη και την επιρροή, που προέρχεται απ' την κατοχή του πλούτου, για να υποβιβάσει την κυβέρνηση στην απλή λειτουργία να ενεργεί σε χωροφύλακας.

Σε κάθε εποχή και σε κάθε τόπο, όποιο όνομα κι αν παίρνει η κυβέρνηση, όποια κι αν είναι η καταγωγή της, ή, η οργάνωσή της, η βασική της λειτουργία είναι πάντα να καταπιέζει και να εκμεταλλεύεται τις μάζες και να υπερασπίζει τους καταπιεστές και τους εκμεταλλευτές. Τα βασικά της χαρακτηριστικά κι αναπόσπαστα όργανα είναι ο χωροφύλακας κι ο φοροεισπράκτορας, ο στρατιώτης κι η φυλακή. Και σ' αυτά προσθέτονται αναγκαστικά ο παπάς ή ο δάσκαλος, που προστατεύονται κι υποστηρίζονται απ' την κυβέρνηση, για να καταστήσουν το πνεύμα των ανθρώπων δουλικό και να τους κάνουν πειθήνιους κάτω απ' το ζυγό.

Βέβαια, πρόσθετα σ' αυτή την πρωταρχική δουλειά, σ' αυτό το βασικό τομέα της κυβερνητικής δράσης, έχουν προστεθεί με τον καιρό και άλλοι τομείς. Παραδεχόμαστε ακόμα ότι ποτέ ή σχεδόν ποτέ, δεν

μπόρεσε να υπάρξει μια κυβέρνηση σε μια χώρα, που να ήταν εντελώς πολιτισμένη, δίχως να προσθέσει στις καταπιεστικές κι εκμεταλλευτικές της λειτουργίες κι άλλες χρήσιμες και αναπόσπαστες απ' την κοινωνική ζωή. Αλλ' αυτό το γεγονός δεν κάνει λιγότερο αληθινό το ότι η κυβέρνηση είναι, απ' τη φύση της, ένα μέσο εκμετάλλευσης κι ότι η καταγωγή κι η θέση της την οδηγούν μοιραία στο να γίνει υπερασπιστής μιας άρχουσας τάξης, επιβεβαιώνοντας έτσι κι αυξάνοντας τα κακά της κυριαρχίας.

Η κυβέρνηση αναλαμβάνει το καθήκον να προστατεύσει, περισσότερο ή λιγότερο άγρυπνα, τη ζωή των πολιτών ενάντια σε άμεσες κι ωμές επιθέσεις, αναγνωρίζει και νομιμοποιεί έναν ορισμένο αριθμό δικαιωμάτων και πρωτόγωνων συνηθειών κι εθίμων, δίχως τα οποία είναι αδύνατο να ζήσεις μέσα στην κοινωνία. Οργανώνει και διευθύνει ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες, όπως το ταχυδρομείο, η συντήρηση κι η κατασκευή δρόμων, η φροντίδα της δημόσιας υγείας, φιλανθρωπικά ιδρύματα, εργατικές κατοικίες κλπ. και ποζάρει σαν προστάτης και ευεργέτης των φτωχών και των αδύνατων. Αλλά για ν' αποδείξουμε την άποψή μας είναι αρκετό να παρατηρήσουμε πώς και γιατί εκπληρώνει αυτά τα καθήκοντα. Το γεγονός είναι πως ό,τι αναλαμβάνει η κυβέρνηση, εμπνέεται πάντα απ' το πνεύμα της κυριαρχίας κι έχει την πρόθεση να υπερασπίσει, να επεκτείνει και να διαιωνίσει τα προνόμια της ιδιοκτησίας κι εκείνων των τάξεων, των οποίων η κυβέρνηση είναι ο ανπιπρόσωπος κι ο υπερασπιστής.

Μια κυβέρνηση δεν μπορεί να κυβερνήσει για ένα οποιοδήποτε χρονικό διάστημα, δίχως να κρύψει την αληθινή της φύση πίσω απ' το πρόσχημα της γενικής ωφέλειας. Δεν μπορεί να σεβαστεί τη ζωή των προνομιούχων, δίχως να προσποιηθεί ότι επιθυμεί να σεβαστεί τη ζωή όλων. Δεν μπορεί να κάνει να γίνουν ανεκτά τα προνόμια μερικών, δίχως να εμφανιστεί σαν υπερασπιστής των δικαιωμάτων όλων. «Ο νόμος» (και, φυσικά, αυτοί που έχουν κάνει το νόμο, δηλαδή, η κυβέρνηση) «έχει εκμεταλλευτεί», λέει ο Κροπότκιν, «τα κοινωνικά αισθήματα του ανθρώπου, ενσωματώνοντας σ' αυτά εκείνες τις επιταγές της ηθικής, που έχει αποδεχτεί ο άνθρωπος, μαζί με ρυθμίσεις που είναι ωφέλιμες για τη μειονότητα – τους εκμεταλλευτές – κι αντίθετες με τα συμφέροντα εκείνων που μπορεί να εξεγέρθηκαν, γι' αυτό δεν αποτελεί δείγμα ηθικής θεμελίωσης».

Μια κυβέρνηση δεν μπορεί να επιθυμεί την καταστροφή της κοινότητας, γιατί τότε αυτή και η άρχουσα τάξη δεν θα μπορούσαν να διεκδικήσουν τον πλούτο τους, που προέρχεται απ' την εκμετάλλευση• ούτε θα μπορούσε ν' αφήσει την κοινότητα να διευθύνει μόνη της τις δικές της υποθέσεις, γιατί τότε οι άνθρωποι θ' ανακάλυπταν σύντομα πως αυτή (η κυβέρνηση) δεν χρειαζόταν για κανένα άλλο σκοπό, παρά μόνο για να υπερασπίζει την ιδιοκτητική τάξη που τους απομυζάει και δε θα δίσταζαν ν' απαλλαγούν τόσο απ' την κυβέρνηση όσο κι απ' την ιδιοκτητική τάξη.

Σήμερα, μπροστά στα επίμονα κι απειλητικά αιτήματα του προλεταριάτου, οι κυβερνήσεις δείχνουν μια τάση επέμβασης στις σχέσεις ανάμεσα σε εργοδότες κι εργαζόμενους. Έτσι προσπαθούν να εγκλωβίσουν το εργατικό κίνημα και να αναχαιτίσουν με απατηλές μεταρρυθμίσεις τις απόπειρες των φτωχών να πάρουν ό,τι τους ανήκει, δηλαδή, ένα ίσο μερίδιο των ωραίων πραγμάτων της ζωής, που απολαμβάνουν άλλοι.

Θα πρέπει επίσης να θυμηθούμε ότι απ' τη μια μεριά οι αστοί, δηλαδή, η ιδιοκτητική τάξη, πολεμούν μεταξύ τους και καταστρέφουν συνεχώς ο ένας τον άλλο κι απ' την άλλη, ότι η κυβέρνηση, παρόλο που αποτελείται από αστούς κι ενεργεί σαν υπερασπιστής κι υπηρέτης τους, εξακολουθεί να προσπαθεί, όπως κάθε υπηρέτης κι υπερασπιστής, να χειραφετηθεί και να κυριαρχήσει πάνω στους υπηκόους της. Έτσι αυτό το παλινδρομικό παιχνίδι, αυτή η ταλάντευση ανάμεσα στην παραχώρηση και την αποχώρηση, αυτή η αναζήτηση συμμάχων ανάμεσα στο λαό κι ενάντια στις τάξεις κι ανάμεσα στις τάξεις κι ενάντια στις μάζες, συνθέτει την επιστήμη των κυβερνήσεων και τυφλώνει τους αφελείς και τους φλεγματικούς, που περιμένουν πάντα να τους έρθει η σωτηρία από πάνω.

Μ' όλα αυτά, η κυβέρνηση δε αλλάζει τη φύση της. Αν ενεργεί σα ρυθμιστής ή εγγυητής των δικαιωμάτων και των καθηκόντων του καθένα, διαστρέφει το αίσθημα δικαιοσύνης. Δικαιώνει το άδικο και τιμωρεί κάθε ενέργεια που προσβάλλει ή απειλεί τα συμφέροντα των κυβερνήσεων και των ιδιοκτητών. Κηρύσσει δίκαιη και **νόμιμη**, την πιο απάνθρωπη εκμετάλλευση των εξαθλιωμένων, πράγμα που σημαίνει ένα αργό και συνεχές υλικό και ηθικό έγκλημα, το οποίο διαπράττεται από κείνους που έχουν πάνω σε κείνους που δεν έχουν. Ξανά, αν διευθύνει τις δημόσιες υπηρεσίες, προασπίζει πάντα τα συμφέροντα των κυβερνήσεων και των ιδιοκτητών, χωρίς να ασχολείται με τα συμφέροντα των εργαζόμενων μαζών, παρά μόνο στο μέτρο που είναι απαραίτητο για να κάνουν τις μάζες να επωμιστούν πρόθυμα τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Αν διαφωτίζει, εμποδίζει και ευνουχίζει την αλήθεια και έχει την τάση να προετοιμάζει τα μυαλά και τις καρδιές των νέων για να γίνουν, είτε σκληροί τύραννοι, ή πειθήνιοι δούλοι, σύμφωνα με την τάξη στην οποία ανήκουν. Στα χέρια της κυβέρνησης γίνονται όλα ένα μέσο εκμετάλλευσης, όλα χρησιμεύουν σαν ένα αστυνομικό μέτρο, που είναι χρήσιμο για να κρατάει τους ανθρώπους κάτω από

έλεγχο. Κι έτσι πρέπει να 'ναι. Αν η ζωή των ανθρώπων συνίσταται σε μια διαμάχη μεταξύ τους, είναι φυσικό ότι πρέπει να υπάρχουν κατακτητές και κατακτημένοι κι η κυβέρνηση, που αποτελεί το μέσο εξασφάλισης στους νικητές των αποτελεσμάτων της νίκης τους και διαιώνισης αυτών των αποτελεσμάτων, είναι βέβαιο ότι δε θα πέσει ποτέ στα χέρια εκείνων που έχουν ηττηθεί, είτε πρόκειται για μάχη που διεξήχθη στο πεδίο της φυσικής ή πνευματικής δύναμης, ή στο πεδίο της οικονομίας. Κι εκείνοι που πολέμησαν για να εξασφαλίσουν για τον εαυτό τους καλύτερες συνθήκες απ' ό,τι μπορούν να έχουν οι άλλοι, για να κερδίζουν προνόμια και να προσθέσουν κυριαρχία στην εξουσία κι έχουν κερδίσει τη νίκη, είναι βέβαιο πως δε θα τη χρησιμοποιήσουν για να υπερασπιστούν τα δικαιώματα των νικημένων και να βάλουν όρια στη δική τους εξουσία και σ' εκείνη των φίλων και των οπαδών τους.

Η κυβέρνηση – ή το Κράτος, αν θέλετε – σα δικαστής, διαιτητής του κοινωνικού ανταγωνισμού, αμερόληπτος διαχειριστής των δημοσίων συμφερόντων, αποτελεί ένα ψέμα, μια αυταπάτη, μια Ουτοπία, που ποτέ δεν υλοποιήθηκε και δεν μπορεί ποτέ να υλοποιηθεί. Αν στην πραγματικότητα τα συμφέροντα των ανθρώπων πρέπει να είναι πάντα ανταγωνιστικά, αν, όντως η διαμάχη μεταξύ των ανθρώπων έχει κάνει τους νόμους απαραίτητους για την ανθρώπινη κοινωνία κι η ελευθερία του ατόμου πρέπει να περιορίζεται απ' την ελευθερία άλλων ατόμων, τότε ο καθένας θα επιδίωκε πάντα να κάνει τα συμφέροντά του να θριαμβεύσουν πάνω στα συμφέροντα των άλλων. Ο καθένας θα προσπαθούσε να επεκτείνει την ελευθερία του σε βάρος της ελευθερίας των άλλων και θα δημιουργούνταν μια κυβέρνηση. Όχι απλώς, επειδή θα ήταν περισσότερο ή λιγότερο ωφέλιμο για το σύνολο των μελών της κοινωνίας να έχουν μια κυβέρνηση, αλλά επειδή οι κατακτητές θα επιθυμούσαν να εξασφαλίσουν για τον εαυτό τους τους καρπούς της νίκης. Θα επιθυμούσαν ουσιαστικά να υποτάξουν τους νικημένους και ν' απαλλαγούν απ' τη σκοτούρα να βρίσκονται πάντα σε αμυνική θέση και θα διόριζαν ανθρώπους, ειδικά προσαρμοσμένους σ' αυτή τη δουλειά, να ενεργούν σαν αστυνομία. Αν πραγματικά συνέβαινε αυτό, τότε η ανθρωπότητα θα 'ταν καταδικασμένη να εξαφανιστεί, ανάμεσα σε περιοδικούς αγώνες μεταξύ της τυραννίας των εξουσιαστών και της εξέγερσης των υπόδουλων.

Αλλά ευτυχώς το μέλλον της ανθρωπότητας είναι πιο ρόδινο, γιατί ο νόμος που την κυβερνάει είναι πιο ήπιος.

Ο άνθρωπος έχει δυο θεμελιακά χαρακτηριστικά, το ένστικτο της αυτοσυντήρησής του, δίχως το οποίο δε θα μπορούσε να υπάρξει κανένα ον και το ένστικτο της διατήρησης του είδους του, δίχως το οποίο δε θα είχε εξελιχθεί ή συνεχίσει να ζει κανένα είδος. Ο άνθρωπος ωθείται απ' τη φύση του να υπερασπίσει από κάθε κίνδυνο την ίδια του την ύπαρξη κι ευημερία καθώς κι εκείνη των παιδιών του. Τα ζωντανά όντα βρίσκουν στη φύση δυο τρόπους για να εξασφαλίσουν την ύπαρξή τους και να την κάνουν πιο ευχάριστη. Ο ένας βρίσκεται στην πάλη του ατόμου με τα φυσικά στοιχεία και με άλλα άτομα του ίδιου ή διαφορετικού είδους• ο άλλος βρίσκεται στην αμοιβαία υποστήριξη, ή συνεργασία, που μπορεί ίσως επίσης να περιγραφεί σαν ένωση για αγώνα ενάντια σ' όλους τους φυσικούς παράγοντες, που είναι καταστροφικοί για την ύπαρξη, ή για την ανάπτυξη και την ευημερία των μελών.

Δεν χρειάζεται να ερευνήσουμε ποιούς αντίστοιχους ρόλους, στην ανάπτυξη του οργανικού κόσμου, παίρνουν αυτές οι δυο αρχές του ανταγωνισμού και της συνεργασίας.

Είναι αρκετό να παρατηρήσουμε πως η συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων (είτε είναι επιβεβλημένη, είτε εθελοντική) έχει γίνει το μόνο μέσο προόδου, βελτίωσης ή εγγύησης της ασφάλειας και πως ο ανταγωνισμός – κατάλοιπο μιας προηγούμενης φάσης της ζωής – έχει γίνει ολότελα ακατάλληλος σα μέσο εξασφάλισης της ευημερίας των ατόμων και δημιουργεί, αντίθετα, πληγές σε όλους, τόσο στους κατακτητές όσο και στους κατακτημένους.

Η συσσωρευμένη και μεταβιβασμένη εμπειρία διαδοχικών γενιών, έχει διδάξει τον άνθρωπο ότι αν ενωθεί με άλλους ανθρώπους εξασφαλίζεται καλύτερα η συντήρηση κι αυξάνεται η ευημερία του. Έτσι μέσα απ' τον αγώνα για την επιβίωση, που διεξάγεται ενάντια στη φύση που τους περιβάλλει κι ενάντια σε άτομα του δικού τους είδους, έχει αναπτυχθεί στους ανθρώπους το κοινωνικό ένστικτο κι έχει μεταμορφώσει ολοκληρωτικά τις συνθήκες της ζωής τους. Διαμέσου της συνεργασίας, ο άνθρωπος μπόρεσε να βγει απ' τη ζωικότητα, έχει αποκτήσει μεγάλη δύναμη κι έχει ξεπεράσει τόσο πολύ τα άλλα ζώα, ώστε οι μεταφυσικοί φιλόσοφοι να πιστέψουν πως ήταν απαραίτητο να εφεύρουν γι' αυτόν μια άυλη κι αθάνατη ψυχή.

Πολλές συνακόλουθες αιτίες έχουν συνεισφέρει στο σχηματισμό αυτού του κοινωνικού ενστίκτου που, ξεκινώντας απ' τη ζωική βάση του ενστίκτου για τη διατήρηση του είδους, έχει τώρα γίνει τόσο διαδομένο και τόσο έντονο, ώστε συνιστά το βασικό στοιχείο της ηθικής φύσης του ανθρώπου.

Ο άνθρωπος, όμως, που έχει εξελιχθεί από κατώτερους ζωικούς τύπους, ήταν ένα σωματικά αδύναμο ον, δίχως όπλα για να παλέψει ενάντια στα σαρκοβόρα θηρία. Αλλά διέθετε έναν εγκέφαλο, που μπορούσε ν' αναπτυχθεί πολύ κι ένα φωνητικό όργανο, ικανό να εκφράσει τις διάφορες εγκεφαλικές δονήσεις, διαμέσου διαφόρων ήχων και χέρια προσαρμοσμένα ώστε να δώσουν στην ύλη την επιθυμητή μορφή. Θα πρέπει να αισθάνθηκε πολύ σύντομα την ανάγκη και τα πλεονεκτήματα της ένωσης με τους συνανθρώπους του. Όντως, μπορεί ακόμα και να ειπωθεί ότι μπόρεσε να ξεφύγει απ' τη ζωικότητα, μόνον όταν έγινε κοινωνικός κι απόκτησε τη χρήση της γλώσσας, η οποία αποτελεί άμεση συνέπεια και δυναμικό παράγοντα της κοινωνικοποίησης.

Ο σχετικά μικρός αριθμός των ανθρώπινων ειδών έκανε τον αγώνα για την επιβίωση ανάμεσα σε ανθρώπους, ακόμα και πέρα απ' τα όρια της ένωσης, λιγότερο οξύ, λιγότερο συνεχές και λιγότερο απαραίτητο. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να έχει ευνοήσει πολύ την ανάπτυξη αισθημάτων συμπάθειας κι έχει προσφέρει τα χρονικά περιθώρια για την ανακάλυψη και αξιολόγηση της ωφελιμότητας της αμοιβαίας υποστήριξης. Κοντολογίς, η κοινωνική ζωή έγινε η απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης του ανθρώπου, σα συνέπεια της ικανότητάς του να τροποποιεί το εξωτερικό του περιβάλλον και να το προσαρμόζει σύμφωνα με τις ανάγκες του, με την εξάσκηση των αρχέγονων δυνάμεών του, σε συνεργασία μ' ένα μεγαλύτερο ή μικρότερο αριθμό συνεργατών. Οι επιθυμίες του έχουν γίνει ανάγκες. Κι ο καταμερισμός της εργασίας γεννήθηκε απ' τη μεθοδική χρησιμοποίηση της φύσης απ' τον άνθρωπο, για λογαριασμό του. Επομένως, όπως εξελίχτηκε τώρα, ο άνθρωπος δε θα μπορούσε να ζήσει χωριστά απ' τους συνανθρώπους του, δίχως να ξαναπέσει σε μια ζωώδη κατάσταση. Διαμέσου των εκλεπτυσμού της αισθαντικότητας, με τον πολλαπλασιασμό των κοινωνικών σχέσεων και διαμέσου της συνήθειας, που επισφράγισε το είδος με κληρονομική μεταβίβαση χιλιάδων χρόνων, αυτή η ανάγκη για κοινωνική ζωή, αυτή η ανταλλαγή σκέψεων και στοργής ανάμεσα στους ανθρώπους, έγινε απαραίτητη για τον οργανισμό μας. Μεταμορφώθηκε σε συμπάθεια, φιλία κι αγάπη κι επιβιώνει ανεξάρτητα απ' τα υλικά πλεονεκτήματα που εξασφαλίζει η ένωση. Τόσο πολύ ισχύει αυτό, ώστε ο άνθρωπος αντιμετωπίζει συχνά κάθε λογής βάσανα κι ακόμα και το θάνατο, για την ικανοποίηση αυτών των αισθημάτων.

Το γεγονός είναι ότι στον αγώνα για την επιβίωση ανάμεσα στους ανθρώπους, αποδόθηκε ένας ολότελα διαφορετικός χαρακτήρας, από εκείνον που έχει η διαμάχη μεταξύ των κατώτερων ζώων, εξαιτίας των τεράστιων πλεονεκτημάτων που προσφέρει στον άνθρωπο η ένωση, των δυνατοτήτων του να ενωθεί μ' ένα ολόένα αυξανόμενο αριθμό ατόμων και να υπεισέρθει σε ολόένα πιο στενές και πολύπλοκες σχέσεις, ως ότου φθάσει στην ένωση με όλη την ανθρωπότητα και τέλος, πιο πολύ απ' όλα ίσως, απ' την ικανότητά του να παράγει, εργαζόμενος σε συνεργασία με άλλους, περισσότερα απ' όσα χρειάζεται για να ζήσει. Είναι φανερό ότι αυτές οι αιτίες, μαζί με τα αισθήματα στοργής που πηγάζουν απ' αυτές, θα πρέπει να δίνουν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στην πάλη για την επιβίωση ανάμεσα στα ανθρώπινα όντα.

Παρόλο που οι ερευνητές σύγχρονων φυσιογνωστών μας φέρνουν καθημερινά νέες αποδείξεις, πως η συνεργασία έχει παίξει κι εξακολουθεί να παίζει, τον πιο σημαντικό ίσως ρόλο στην ανάπτυξη του οργανικού κόσμου, η διαφορά ανάμεσα στην ανθρώπινη πάλη για επιβίωση και σ' εκείνη των κατώτερων ζώων είναι τρομακτική. Στην πραγματικότητα είναι ανάλογη με την απόσταση που χωρίζει τον άνθρωπο απ' τα άλλα ζώα. Κι αυτό επαληθεύτηκε παρόλα αυτά απ' αυτή τη θεωρία του Χάξλεϋ, που η ασπική τάξη έχει εξαντλήσει ολότελα, μη υποπτευόμενη το βαθμό στον οποίο η αμοιβαία συνεργασία έχει βοηθήσει την ανάπτυξη των κατώτερων ζώων.

Τα κατώτερα ζώα πολεμούν είτε ατομικά, ή, πιο συχνά, σε μικρές μόνιμες ή προσωρινές ομάδες ενάντια σ' ολόκληρη τη φύση, συμπεριλαμβανομένων σ' αυτή κι άλλων ζώων του δικού τους είδους. Μερικά απ' τα πιο κοινωνικά ζώα, όπως τα μυρμηγκία, οι μέλισσες κλπ. ενώνονται μαζί στην ίδια μυρμηγκοφωλιά ή κυψέλη, αλλά βρίσκονται σε πόλεμο ή παραμένουν αδιάφορα, απέναντι σε άλλες κοινότητες του δικού τους είδους. Η ανθρώπινη πάλη με τη φύση, αντίθετα, τείνει πάντα να διευρύνει την ένωση των ανθρώπων, να ενοποιεί τα συμφέροντά τους και ν' αναπτύσσει τα αισθήματα στοργής κάθε ατόμου προς όλα τα άλλα, έτσι ώστε ενωμένα να μπορούν να κυριαρχήσουν πάνω στους κινδύνους της εξωτερικής φύσης, με την ανθρωπότητα και υπέρ αυτής.

Κάθε αγώνας που κατευθύνεται προς την απόκτηση πλεονεκτημάτων, ανεξάρτητα απ' τους άλλους ανθρώπους και σε αντίθεση μ' αυτούς, έρχεται σε αντίφαση με την κοινωνική φύση του σύγχρονου ανθρώπου και τείνει να την οδηγήσει πίσω σε μια πιο ζωώδη κατάσταση.

Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ δηλαδή, η αρμονία των συμφερόντων και των αισθημάτων, η συμμετοχή του καθένα στο καλό όλων, κι όλων στο καλό του καθένα, είναι η μόνη κατάσταση στην οποία ο άνθρωπος μπορεί να 'ναι πιστός απέναντι στη φύση του και να φθάσει στην ανώτερη ανάπτυξη και ευτυχία. Αυτός είναι ο σκοπός προς τον οποίο τείνει η ανθρώπινη ανάπτυξη. Είναι ο μόνος μεγάλος κανόνας, που είναι ικανός

να συμβιβάσει όλους τους τωρινούς ανταγωνισμούς στην κοινωνία, που θα ήταν διαφορετικά ασυμβίβαστοι. Κάνει την ελευθερία του καθένα να βρει όχι τα όριά της, αλλά το συμπλήρωμά της, την απαραίτητη προϋπόθεση της συνεχούς ύπαρξής της – στην ελευθερία όλων.

«Κανένας άνθρωπος», λέει ο Μιχαήλ Μπακούνιν, «δεν μπορεί ν' αναγνωρίσει τη δική του ανθρώπινη αξία ή να πραγματοποιήσει συνακόλουθα την πλήρη του ανάπτυξη, αν δεν αναγνωρίσει την αξία των συνανθρώπων του και, σε συνεργασία μ' αυτούς, δεν πραγματοποιήσει τη δική του ανάπτυξη διαμέσου αυτών. Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να χειραφετηθεί, αν δεν χειραφετεί ταυτόχρονα εκείνους που βρίσκονται γύρω του. Η ελευθερία μου είναι η ελευθερία όλων, γιατί δεν είμαι πραγματικά ελεύθερος – ελεύθερος όχι μόνο στη σκέψη αλλά και στην πράξη – αν η ελευθερία μου και το δικαίωμά μου δε βρίσκουν την επιβεβαίωση και την επικύρωσή τους στην ελευθερία και το δικαίωμα όλων των ανθρώπων, που είναι ίσοι με μένα. Μ' ενδιαφέρει πολύ τί είναι οι άλλοι άνθρωποι, γιατί όσο ανεξάρτητος κι αν μπορεί να φαίνομαι, ή μπορεί να πιστεύω πως είμαι, χάρη στην κοινωνική μου θέση, είτε είμαι Πάπας, Τσάρος, Αυτοκράτορας ή Πρωθυπουργός, είμαι πάντα το προϊόν εκείνων που είναι οι κατώτεροι ανάμεσα στους ανθρώπους. Αν αυτοί είναι αδαείς, εξαθλιωμένοι ή υποδουλωμένοι, η ύπαρξή μου περιορίζεται απ' την άγνοια, την εξαθλίωση ή την υποδούλωσή τους. Εγώ, παρόλο που είμαι έξυπνος και φωτισμένος άνθρωπος, αποβλακώνομαι απ' την ηλιθιότητά τους• παρόλο που είμαι γενναίος, υποδουλώνομαι απ' την υποδούλωσή τους• παρόλο που είμαι πλούσιος, τρέμω μπροστά στην φτώχεια τους• παρόλο που είμαι προνομιούχος, χλωμιάζω στη σκέψη της πιθανής δικαιοσύνης γι' αυτούς. Εγώ, που επιθυμώ να είμαι ελεύθερος, δεν μπορώ να είμαι, γιατί υπάρχουν γύρω μου άνθρωποι που δεν επιθυμούν ακόμα την ελευθερία και το ότι δεν την επιθυμούν, γίνεται, παρά τη θέλησή μου, το όργανο της καταπίεσής μου».

Η αλληλεγγύη τότε αποτελεί την κατάσταση στην οποία ο άνθρωπος πετυχαίνει τον ανώτερο βαθμό ασφάλειας κι ευημερίας. Επομένως, ο ίδιος ο εγωισμός, η αποκλειστική επιδίωξη των ατομικών συμφερόντων, ωθεί τον άνθρωπο και την ανθρώπινη κοινωνία προς την κατεύθυνση της αλληλεγγύης. Ή μάλλον ο εγωισμός κι ο αλτρουισμός (η επιδίωξη των συμφερόντων των άλλων) ενώνονται σ' αυτό το αίσθημα, καθώς το συμφέρον του ατόμου ταυτίζεται με τα συμφέροντα της κοινωνίας.

Ο άνθρωπος, όμως, δεν μπορούσε να περάσει αμέσως απ' τη ζώωδη κατάσταση στην ανθρωπότητα• απ' την ωμή διαμάχη μεταξύ ανθρώπων, στο συλλογικό αγώνα όλων των ανθρώπων, ενωμένων σε μια αδελφότητα αλληλοβοήθειας ενάντια στην εξωτερική φύση.

Οδηγούμενος απ' τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν η ένωση κι ο συνακόλουθος καταμερισμός της εργασίας, ο άνθρωπος εξελίχθηκε προς την κατεύθυνση της αλληλεγγύης, αλλά η εξέλιξή του αντιμετώπισε ένα εμπόδιο που τον οδήγησε κι εξακολουθεί να τον οδηγεί, μακριά απ' το σκοπό του. Ανακάλυψε ότι μπορούσε να υλοποιήσει τα πλεονεκτήματα της ένωσης, τουλάχιστον ως ένα ορισμένο σημείο και για τις υλικές και πρωτόγονες ανάγκες που αποτελούσαν τότε όλες του τις ανάγκες, υποτάσσοντας σ' αυτόν άλλους ανθρώπους, αντί να ενωθεί μαζί τους κάτω από ίσους όρους. Έτσι τα θηριώδη κι αντικοινωνικά ένστικτα, που κληρονομήθηκαν απ' την κτηνώδη του καταγωγή, κατέβαλαν ξανά την πρωτοκαθεδρία. Ανάγκασε τον πιο αδύναμο να δουλεύει γι' αυτόν, προτιμώντας να εξουσιάζει μάλλον τους συνανθρώπους του παρά α ενώνεται αδελφικά μαζί τους. Επίσης, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι πιθανό ότι ο άνθρωπος έμαθε για πρώτη φορά τα πλεονεκτήματα της ένωσης και τη βοήθεια που μπορεί να παρασχεθεί απ' την αμοιβαία υποστήριξη, εκμεταλλευόμενος τους κατακτημένους.

Έτσι έχει προκύψει το ότι η επιβεβαίωση της ωφελιμότητας της συνεργασίας, που έπρεπε να οδηγήσει στο θρίαμβο της αλληλεγγύης σ' όλα τα ανθρώπινα μελήματα, χρησιμοποιήθηκαν προς όφελος της ατομικής ιδιοκτησίας και της κυβέρνησης• με άλλα λόγια, στην εκμετάλλευση της εργασίας των πολλών, για χάρη της προνομιούχας μειοψηφίας.

Πάντοτε υπήρχε ένωση και συνεργασία, δίχως τις οποίες θα 'ταν αδύνατη η ανθρώπινη ζωή• αλλά υπήρξε συνεργασία που επιβλήθηκε και ρυθμίστηκε από τους λίγους για το δικό τους ιδιαίτερο συμφέρον.

Απ' αυτό το γεγονός προκύπτει μια μεγάλη αντίφαση, απ' την οποία είναι γεμάτη η ιστορία της ανθρωπότητας. Απ' τη μια μεριά, ανακαλύπτουμε την τάση για ένωση κι αδελφοποίηση, με σκοπό την κατάκτηση και την προσαρμογή του εξωτερικού κόσμου στις ανθρώπινες ανάγκες και για την ικανοποίηση των ανθρώπινων συναισθημάτων• απ' την άλλη μεριά, ανακαλύπτουμε την τάση για διαίρεση σε τόσες πολλές ξεχωριστές κι εχθρικές φατρίες, όσο διαφορετικές είναι οι συνθήκες ζωής. Αυτές οι φατρίες καθορίζονται, λογουχάρη, απ' τις γεωγραφικές κι εθνολογικές συνθήκες, από διαφορές της οικονομικής τους θέσης, από προνόμια που αποκτήθηκαν από μερικούς και επιδιώκονταν από άλλους, ή απ' την αντοχή στη δυστυχία, με την πάντα ξαναεμφανιζόμενη επιθυμία για εξέγερση.

Η αρχή του ο καθένας για τον εαυτό του, δηλαδή, του πολέμου όλων ενάντια σε όλους, κατέληξε με την πορεία του χρόνου να κάνει πιο περίπλοκο, να παρασύρει και να παραλύσει, τον πόλεμο όλων ενάντια στη φύση, για το κοινό όφελος της ανθρωπίνης φυλής, ο οποίος μπορούσε να 'ναι απόλυτα πετυχημένος μόνον αν η δράση διεξαγόταν με βάση την αρχή του όλοι για τον καθένα κι ο καθένας για όλους.

Μεγάλα υπήρξαν τα κακά που υπόφερε η ανθρωπότητα απ' αυτή την ανάμιξη της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης με την ανθρωπινή ένωση. Αλλά παρά την βάνουση καταπίεση στην οποία υποτάχθηκαν οι μάζες, τη μιζέρια, τη φαυλότητα, το έγκλημα και τον εξευτελισμό που γεννάνε η καταπίεση και η υποδούλωση ανάμεσα στους δούλους και τ' αφεντικά τους και παρά τα μίσση, τους εξοντωτικούς πολέμους και τους ανταγωνισμούς των τεχνητά δημιουργημένων συμφερόντων, το κοινωνικό ένστικτο επιβίωσε κι ακόμα αναπτύχθηκε. Η συνεργασία, όντας πάντα η απαραίτητη προϋπόθεση για μια πετυχημένη μάχη ενάντια στην εξωτερική φύση, υπήρξε γι' αυτό το λόγο η μόνιμη αιτία της συνένωσης των ανθρώπων και συνακόλουθα της ανάπτυξης των αισθημάτων συμπαθείας. Ακόμα κι η καταπίεση των μαζών έχει προκαλέσει την αδελφοποίηση των καταπιεζομένων. Πραγματικά, αποκλειστικά και μόνο σ' αυτό το αίσθημα αλληλεγγύης, που είναι περισσότερο ή λιγότερο συνειδητό και περισσότερο ή λιγότερο διάχυτο ανάμεσα στους καταπιεζόμενους, οφείλεται το ότι οι τελευταίοι μπόρεσαν να υπομείνουν την καταπίεση και ν' αντισταθούν στις αιπίες του θανάτου μέσα στους κόλπους τους.

Στη σημερινή εποχή, η τεράστια ανάπτυξη της παραγωγής, η αύξηση των ανθρωπίνων αναγκών, που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν παρά μόνο με τις ενωμένες προσπάθειες ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε όλες τις χώρες, η επέκταση των μέσων επικοινωνίας, των ταξιδιωτικών συνηθειών, της επιστήμης, της λογοτεχνίας, του εμπορίου, ακόμα και το ίδιο του πολέμου – όλα αυτά έχουν μετατρέψει την ανθρωπότητα κι εξακολουθούν να τη μετατρέπουν σ' ένα σύνθετο σώμα, κάθε τμήμα του οποίου είναι στενά συνυφασμένο με τα άλλα και μπορεί να βρει την ικανοποίηση και την ελευθερία του μόνον με την ανάπτυξη κι υγεία όλων των άλλων τμημάτων που σχηματίζουν το σύνολο.

Ο κάτοικος της Νεάπολης ενδιαφέρεται εξίσου για την βελτίωση των συνθηκών υγιεινής των ανθρώπων που ζούνε στις όχθες του Γάγκη, απ' όπου τού έρχεται η χολέρα, όσο και για τη βελτίωση του αποχετευτικού συστήματος της ίδιας του της πόλης. Η ευημερία, η ελευθερία ή η τύχη του βουνήσιου, που ζει χαμένος ανάμεσα στους κατακόρυφους γκρεμούς των Απεννίνων, δεν εξαρτάται μόνο απ' την κατάσταση της ευημερίας ή ακόμα κι απ' την εξαθλίωση μέσα στην οποία ζούνε οι κάτοικοι του χωριού του ή ακόμα απ' τη γενικότερη κατάσταση του Ιταλικού λαού, αλλά επίσης κι απ' την κατάσταση των εργατών στην Αμερική ή στη Αυστραλία, απ' την ανακάλυψη ενός Σουηδού επιστήμονα, απ' τις ηθικές κι υλικές συνθήκες των Κινέζων, απ' τον πόλεμο ή την ειρήνη στην Αφρική, κοντολογίς, εξαρτάται απ' όλες τις μεγάλες και μικρές περιστάσεις που επηρεάζουν την ανθρωπινή ζωή σ' οποιοδήποτε σημείο του κόσμου.

Στη σημερινή κατάσταση της κοινωνίας, η μεγάλη αλληλεγγύη, που ενώνει όλους τους ανθρώπους, είναι σε μεγάλο βαθμό ασυνειδητή, αφού ξεπροβάλλει αυθόρμητα μέσα απ' την διένεξη ιδιαίτερων συμφερόντων, ενώ οι άνθρωποι ασχολούνται λίγο ή καθόλου με τα γενικά συμφέροντα. Κι αυτό αποτελεί την πιο κατάφωρη απόδειξη πως η αλληλεγγύη είναι ο φυσικός νόμος της ανθρωπίνης ζωής, που επιβάλλεται, παρά την ύπαρξη οποιουδήποτε εμποδίου, ακόμα κι εκείνων που δημιουργούνται τεχνητά απ' την κοινωνία με τη σημερινή της σύνθεση.

Απ' την άλλη μεριά, οι καταπιεζόμενες μάζες, που ποτέ δεν παραδόθηκαν ολοκληρωτικά στην καταπίεση και την εξαθλίωση και που καθημερινά, όλο και πιο πολύ, φαίνονται να κατέχονται από πάθος για τη δικαιοσύνη, ελευθερία κι ευημερία, αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι μπορούν να χειραφετηθούν μόνον αν ενωθούν αλληλέγγυα με όλους τους καταπιεζόμενους κι εκμεταλλευόμενους όλου του κόσμου. Και καταλαβαίνουν επίσης ότι η αναπόσπαστη προϋπόθεση της χειραφέτησής τους είναι η κατοχή των παραγωγικών μέσων, της γης και των εργαλείων της εργασίας, που συνεπάγεται την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας. Η επιστήμη και η παρατήρηση των κοινωνικών φαινομένων δείχνουν ότι αυτή η κατάργηση θα ήταν, τελικά, φοβερά ωφέλιμη ακόμα και για τις προνομιούχες τάξεις, αρκεί μόνο να μπορούσαν να κάνουν τον εαυτό τους ν' απαρνηθεί το πνεύμα της κυριαρχίας και να συμφωνούσαν να εργαστούν μαζί με όλους τους συνανθρώπους τους για τον κοινό σκοπό.

Τώρα, μπορούν οι καταπιεζόμενες μάζες ν' αρνηθούν να εργαστούν μια μέρα για τους καταπιεστές τους; Μπορούν να πάρουν την κατοχή της γης και των εργαλείων της εργασίας και να τα χρησιμοποιήσουν προς όφελος όλων όσων εργάζονται; Μπορούν να μην υποταχθούν πια στην κυριαρχία είτε της ωμής βίας, ή του οικονομικού προνόμιου; Μπορούν ν' αναπτύχθούν ανάμεσα στους ανθρώπους και να δώσουν ένα τέλος στη διαμάχη ανάμεσα στα έθνη, τα πνεύμα της ανθρωπίνης συντροφικότητας και το αίσθημα της ανθρωπίνης αλληλεγγύης, ενισχυμένα από κοινά συμφέροντα; Τι περιθώρια τότε θα έμεναν για την

ύπαρξη μιας κυβέρνησης;

Όταν καταργείται η ατομική ιδιοκτησία, η κυβέρνηση, που αποτελεί τον υπερασπιστή της, πρέπει να εξαφανιστεί. Έτσι κι επιβιώσει, θα έτεινε συνεχώς ν' ανοικοδομεί, κάτω απ' τη μια μορφή ή την άλλη, μια προνομιά και καταπιεστική τάξη.

Αλλά η κατάργηση της κυβέρνησης δε σημαίνει το τέλος της ανθρώπινης ένωσης. Θα επέφερε το αντίθετο, γιατί η συνεργασία που σήμερα επιβάλεται και κατευθύνεται προς όφελος των λίγων, θα 'ταν ελεύθερη κι εθελοντική, κατευθυνόμενη προς όφελος των πολλών. Επομένως θα γινόταν πιο εντατική κι αποτελεσματική.

Το κοινωνικό ένστικτο και το αίσθημα αλληλεγγύης θ' αναπτύσσονταν στον ανώτατο βαθμό και κάθε άτομο θα έκανε ό,τι μπορούσε για το καλό των άλλων, τόσο για την ικανοποίηση των δικών του καλά εννοουμένων συμφερόντων, όσο και για την ικανοποίηση των αισθημάτων συμπαθείας του.

Από την ελεύθερη ένωση όλων, θα γεννιόταν μια κοινωνική οργάνωση, διαμέσου της αυθόρμητης ομαδοποίησης των ανθρώπων, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις συμπάθειές τους, από το κατώτερο στο ανώτερο, απ' το απλό στο σύνθετο, ξεκινώντας απ' το πιο άμεσα για να καταλήξει στα πιο απώτερα και γενικότερα συμφέροντα. Η οργάνωση θα είχε σα σκοπό της το μεγαλύτερο καλό και την πιο πλήρη ελευθερία όλων• θα κάλυπτε όλη την ανθρωπότητα σε μια κοινή αδελφότητα και θα τροποποιούνταν και θα βελτιώνονταν, καθώς θα τροποποιούνταν και θα άλλαζαν οι συνθήκες, σύμφωνα με τα διδάγματα της εμπειρίας.

Αυτή η κοινωνία των ελεύθερων ανθρώπων, αυτή η κοινωνία των φίλων θα ήταν η Αναρχία.

Ως τώρα έχουμε εξετάσει την κυβέρνηση όπως είναι κι όπως αναγκαστικά πρέπει να είναι σε μια κοινωνία που θεμελιώνεται πάνω στο προνόμιο, στην εκμετάλλευση και στην καταπίεση ανθρώπου από άνθρωπο, πάνω στον ανταγωνισμό των συμφερόντων και στην κοινωνική διαμάχη, κοντολογίς, πάνω στην ατομική ιδιοκτησία.

Έχουμε δει πως αυτή η κατάσταση ανταγωνισμού, απέχοντας πολύ απ' το ν' αποτελεί μια απαραίτητη προϋπόθεση της ανθρώπινης ζωής, είναι αντίθετη με τα συμφέροντα του ατόμου και του ανθρωπίνου είδους γενικότερα. Έχουμε παρατηρήσει πως η συνεργασία, η αλληλεγγύη των συμφερόντων, είναι ο νόμος της ανθρώπινης προόδου κι έχουμε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, με την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας και τον τερματισμό κάθε κυριαρχίας ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο, δε θα υπήρχε κανένας λόγος που να δικαιολογεί την ύπαρξη της κυβέρνησης – επομένως θα πρέπει να καταργηθεί.

Αλλά μπορεί να προβληθεί η αντίρρηση πως, αν επρόκειτο ν' αλλάξει η αρχή πάνω στην οποία βασίζεται τώρα η κοινωνική οργάνωση κι η αλληλεγγύη ν' αντικαταστήσει τον ανταγωνισμό, η συλλογική ιδιοκτησία την ατομική ιδιοκτησία, θα άλλαζε επίσης κι η φύση της κυβέρνησης. Αντί να είναι ο υπερασπιστής κι εκπρόσωπος των συμφερόντων μια τάξης, θα γινόταν, αν δεν υπήρχαν πια τάξεις, εκπρόσωπος όλης της κοινωνίας. Η αποστολή της θα 'ταν να εξασφαλίζει και να ρυθμίζει την κοινωνική συνεργασία για το συμφέρον όλων και να εκπληρώνει δημόσιες υπηρεσίες γενικής ωφέλειας. Θα υπεράσπιζε την κοινωνία ενάντια σε πιθανές απόπειρες επανεγκαθίδρυσης του προνόμιου και θα εμπόδιζε ή θα κατέπνιγε όλες τις επιθέσεις, οποιουδήποτε τυχόν απειλούσε τη ζωή, ευημερία ή ελευθερία του ατόμου.

Υπάρχουν στην κοινωνία ορισμένα πολύ σημαντικά ζητήματα, που απαιτούν πάρα πολύ, συνεχή, τακτική προσοχή για ν' αφεθούν στην εθελοντική διαχείριση των ατόμων, δίχως να προκύψει ο κίνδυνος να βυθιστούν τα πάντα στην αταξία.

Αν δεν υπήρχε κυβέρνηση, ποιος θα οργάνωνε την συγκέντρωση και τη διανομή των προμηθειών; Ποιος θα ρύθμιζε τα ζητήματα που αφορούν τη δημόσια υγεία, τις ταχυδρομικές υπηρεσίες κλπ; Ποιος θα διεύθυνε τη δημόσια εκπαίδευση; Ποιος θα αναλάμβανε αυτές τις μεγάλες εργασίες της εξερεύνησης, βελτίωσης σε μεγάλη κλίμακα, της επιστημονικής έρευνας κλπ. Που μεταμορφώνουν το πρόσωπο της γης και μεγαλώνουν στο εκατονταπλάσιο τη δύναμη του ανθρώπου;

Ποιος θα ενδιαφερόταν για τη συντήρηση και την αύξηση του κεφαλαίου, που θα μπορούσε να μεταβιβαστεί στους απογόνους εμπλουτισμένο και βελτιωμένο;

Ποιος θα εμπόδιζε την καταστροφή των δασών ή την παράλογη εκμετάλλευση κι απογύμνωση της γης;

Ποιος θα υπήρχε για να εμποδίσει και να καταστείλει τα εγκλήματα, δηλαδή, τις αντικοινωνικές πράξεις;

Τί θα γινόταν μ' εκείνους που, παραβλέποντας το νόμο της αλληλεγγύης, δε θα δούλευαν; Ή εκείνους που πιθανόν να μετέδιδαν μια μολυσματική ασθένεια σε μια χώρα, αρνούμενοι να υπακούσουν στη ρύθμιση της υγιεινής απ' την επιστήμη; Ή, ξανά, τί θα μπορούσε να γίνει μ' εκείνους που, είτε ήταν παράφρονες είτε όχι, πιθανόν να πυρπολούσαν τη συγκομιδή, να πλήγωναν παιδιά ή να εκμεταλλεύονταν και να επωφελούνταν απ' τους αδύναμους;

Το να καταστραφεί η ατομική ιδιοκτησία και να καταργηθεί η τωρινή κυβέρνηση, δίχως να επανασυσταθεί μια κυβέρνηση που θα οργάνωνε τη συλλογική ζωή και θα εξασφάλιζε την κοινωνική αλληλεγγύη, δε σημαίνει ότι καταστράφηκε το προνόμιο κι ότι ήρθε η ειρήνη κι η ευημερία πάνω στη γη. Σημαίνει την καταστροφή κάθε κοινωνικού δεσμού, την εγκατάλειψη της ανθρωπότητας ώστε να ξαναβυθιστεί στη βαρβαρότητα, την επανεμφάνιση της βασιλείας του «ο καθένας για τον εαυτό του», που θα κατοχύρωνε ξανά το θρίαμβο, πρώτα, της ωμής βίας και, ύστερα, του οικονομικού προνόμιου.

Τέτοιες είναι οι αντιρρήσεις που προβάλλονται απ' τους εξουσιαστές, ακόμα κι από σοσιαλιστές, που επιθυμούν να καταργήσουν την ατομική ιδιοκτησία και την ταξική κυβέρνηση που θεμελιώθηκε πάνω στο σύστημα της ατομικής ιδιοκτησίας.

Απαντούμε:

Αρχικά, δεν είναι αλήθεια ότι με μια αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών, θ' άλλαζε επίσης κι η φύση της κυβέρνησης και των λειτουργιών της. Όργανα και λειτουργίες είναι αναπόσπαστοι όροι. Αφαίρεσε από ένα όργανο τη λειτουργία του κι είτε το όργανο θα πεθάνει ή η λειτουργία του θ' αποκατασταθεί. Φτιάξε ένα στρατό σε μια χώρα, που να μη δικαιολογείται η ύπαρξή του ή που δεν υπάρχει φόβος για εξωτερικό πόλεμο κι αυτός ο στρατός θα προκαλέσει πόλεμο, ή αν δεν κατορθώσει να το κάνει θα διαλυθεί. Μια αστυνομική δύναμη, εκεί όπου δεν υπάρχουν εγκλήματα για ν' ανακαλυφθούν κι εγκληματίες για να συλληφθούν, θα προκαλέσει ή θα επινοήσει εγκλήματα ή θα πάψει να υπάρχει.

Στη Γαλλία υπήρχε εδώ κι αιώνες ένα ίδρυμα, που υπάγεται τώρα στη διαχείριση των δασών, για την εξολόθρευση των λύκων κι άλλων άγριων ζώων. Κανείς δεν θα εκπλαγεί μαθαίνοντας ότι, χάρη ακριβώς σ' αυτό το ίδρυμα, εξακολουθούν να υπάρχουν λύκοι στη Γαλλία κι ότι, σε ορισμένες εποχές, προκαλούν μεγάλη ζημιά. Το κοινό δίνει λίγη προσοχή στους λύκους, γιατί υπάρχουν διορισμένοι κυβερνητικοί υπάλληλοι, των οποίων το καθήκον είναι να σκέφτονται γι' αυτούς. Κι οι υπάλληλοι αυτοί όντως τους κυνηγάνε, αλλά μ' έναν έξυπνο τρόπο, αφήνοντας άθικτες τις φωλιές τους κι αφήνοντας χρόνο για την αναπαραγωγή, έτσι ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος να καταστραφεί ολότελα ένα τόσο ενδιαφέρον είδος. Οι Γάλλοι χωρικοί τρέφουν όντως πολύ λίγη εμπιστοσύνη σ' αυτούς τους κυβερνητικούς κυνηγούς λύκων και τους θεωρούν μάλλον σαν υπερασπιστές των λύκων. Και, φυσικά, τί θα έκαναν αυτοί οι κυβερνητικοί υπάλληλοι αν δεν υπήρχαν πια λύκοι για να εξολοθρευτούν;

Μια κυβέρνηση, δηλαδή, ένας αριθμός προσώπων που είναι εντεταλμένος για να κάνει τους νόμους κι εξουσιοδοτημένος να εκμεταλλεύεται τις συλλογικές δυνάμεις της κοινωνίας για να κάνει κάθε άτομο να σέβεται αυτούς τους νόμους, συνθέτει ήδη μια τάξη προνομιούχα και διαχωρισμένη απ' την υπόλοιπη κοινότητα. Μια τέτοια τάξη, όπως κάθε εκλεγμένο σώμα, θα επιδιώκει ενστικτώδικα να μεγαλώνει τη δύναμή της, να επιβάλλει τις τάσεις της και να κάνει κυρίαρχα τα συμφέροντά της. Τοποθετημένη σε προνομιούχα θέση, η κυβέρνηση βρίσκεται πάντα σε ανταγωνισμό με τις μάζες, των οποίων καταβροχθίζει τη δύναμη.

Επιπλέον, μια κυβέρνηση, ακόμα κι αν είχε τις καλύτερες προθέσεις, δε θα μπορούσε ποτέ να ικανοποιήσει όλους, ακόμα κι αν κατόρθωνε να ικανοποιήσει μερικούς. Θα πρέπει επομένως να υπερασπίζει τον εαυτό της ενάντια στους δυσαρεστημένους και γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να συμμαχεί με το ικανοποιημένο μέρος της κοινότητας, προκειμένου να έχει την απαραίτητη υποστήριξη. Και μ' αυτό τον τρόπο θα εμφανιστεί ξανά μια προνομιούχα τάξη, που δεν μπορεί να βοηθήσει σε τίποτα αλλά μόνο ν' αναπτυχθεί σε σύμπραξη με την κυβέρνηση. Αυτή η τάξη, ακόμα κι αν δεν μπορούσε να ξαναπάρει την κατοχή της γης, θα μονοπωλούσε οπωσδήποτε τις πιο ευνοϊκές καταστάσεις και τελικά δε θα 'ταν λιγότερο καταπιεστική, ή ένα μικρότερο όργανο εκμετάλλευσης απ' ότι η καπιταλιστική τάξη.

Οι κυβερνήτες, συνηθισμένοι να διατάζουν, δε θα επιθυμούσαν ποτέ ν' αναμιχθούν με το ανώνυμο πλήθος. Αν δεν μπορούσαν να διατηρήσουν στα χέρια τους την εξουσία, θα εξασφάλιζαν τουλάχιστον προνομιούχες θέσεις για την εποχή που θ' αποσύρονταν απ' το αξίωμά τους. Θα χρησιμοποιούσαν όλα τα μέσα που διέθεταν για να εκλεγούν οι φίλοι τους σα διάδοχοί τους, οι οποίοι, με τη σειρά τους θα υποστηρίζονταν και θα προστατεύονταν απ' τους προκατόχους τους. Κι έτσι η κυβέρνηση θα περνούσε και θα ξαναπερνούσε στα ίδια χέρια κι η δημοκρατία, δηλαδή, η κυβέρνηση ολόκληρου του λαού, θα

κατέληγε, όπως έχει γίνει πάντα, να γίνει μια ολιγαρχία, ή η κυβέρνηση των λίγων, η κυβέρνηση μιας τάξης.

Κι αυτή η πανίσχυρη, καταπιεστική, ολοκληρωτικά αφομοιωτική ολιγαρχία, θα είχε πάντα στη φροντίδα και στη διάθεσή της κάθε σταλιά του κοινωνικού κεφαλαίου, όλες τις δημόσιες υπηρεσίες, απ' την παραγωγή και τη διανομή των αγαθών ως τη βιομηχανική παραγωγή των σπύριτων, απ' τον έλεγχο του πανεπιστημίου ως τον έλεγχο των μιούζικ χωλ.

Αλλά ας υποθέσουμε ακόμα ότι η κυβέρνηση δεν αποτελεί αναγκαστικά μια προνομιούχα τάξη κι ότι μπορούσε να υπάρξει, δίχως να σχηματίσει γύρω της μια νέα προνομιούχα τάξη. Ας φανταστούμε ότι μπορούσε να παραμείνει αληθινά αντιπροσωπευτική, ο υπηρέτης – αν θέλετε – ολόκληρης της κοινωνίας. Με τί ιδιαίτερα και με ποιό τρόπο θα μεγάλωνε αυτό τη δύναμη, την εξυπνάδα, το πνεύμα αλληλεγγύης, τη φροντίδα της γενικής ευημερίας, τωρινής και μελλοντικής, που υπήρχε σε οποιαδήποτε δοσμένη χρονική στιγμή σε μια δοσμένη κοινωνία;

Ισχύει πάντα η παλιά ιστορία του ανθρώπου με τα ενωμένα πόδια που, έχοντας καταφέρει να ζει παρόλα τα δεσμά του, πιστεύει ότι ζει χάρη σ' αυτά. Είμαστε συνηθισμένοι να ζούμε κάτω από μια κυβέρνηση, που χρησιμοποιεί όλη την ενέργεια, την εξυπνάδα και τη θέληση, που μπορεί να τις κατευθύνει στους δικούς της στόχους, αλλά και που εγκλωβίζει, παραλύει και καταστέλλει εκείνους που είναι άχρηστοι ή εχθρικοί απέναντί της. Και φανταζόμαστε πως ό,τι γίνεται στην κοινωνία γίνεται χάρη στην κυβέρνηση κι ότι δίχως αυτή δε θα υπήρχε ούτε ενέργεια, κι εξυπνάδα, ούτε καλή θέληση στην κοινωνία. Έτσι συμβαίνει (όπως έχουμε ήδη πει, ο ιδιοκτήτης, που έχει ιδιοποιηθεί τη γη, να την καλλιεργήσει για λογαριασμό του, αφήνοντας στο δουλευτό τα αμέσως απαραίτητα για τη συντήρησή του και για τα οποία μπορεί και θα συνεχίσει να δουλεύει, ενώ πιστεύει ότι δε θα μπορούσε να ζήσει δίχως το αφεντικό του, λες κι ο τελευταίος ήταν εκείνος που δημιούργησε τον κόσμο και τις φυσικές δυνάμεις.

Τί μπορεί να προσθέσει η ίδια η κυβέρνηση στις ηθικές κι υλικές δυνάμεις που υπάρχουν σε μια κοινωνία, εκτός αν είναι ο Θεός της Βίβλου, που δημιούργησε τον κόσμο απ' το μηδέν;

Όπως δε δημιουργείται τίποτα στο λεγόμενο υλικό κόσμο, έτσι δεν μπορεί να δημιουργηθεί τίποτα και σ' αυτή την πιο πολύπλοκη μορφή του υλικού κόσμου, που αποτελεί τον κοινωνικό κόσμο. Επομένως οι κυβερνήτες δεν μπορούν να προσθέσουν καμιά άλλη δύναμη εκτός από εκείνη που υπάρχει ήδη στην κοινωνία και πραγματικά αυτό δεν μπορεί να γίνει με κανένα μέσο, γιατί μεγάλο μέρος της δύναμης παραλύει αναγκαστικά και καταστρέφεται από τις κυβερνητικές μεθόδους δράσης, ενώ, ξανά, ακόμα μεγαλύτερο σπαταλιέται στη σύγκρουση με επαναστατικά στοιχεία, που είναι αναπόφευκτα μεγάλη σ' ένα τέτοιο τεχνητό μηχανισμό. Όπου οι κυβερνήτες δημιουργούν κάτι οι ίδιοι, το κάνουν αυτό σαν άτομα κι όχι σαν κυβερνήτες. Κι απ' αυτό το ποσοστό δύναμης, τόσο υλικής όσο κι ηθικής, που παραμένει στη διάθεση της κυβέρνησης, μόνο ένα απειροελάχιστο μέρος πετυχαίνει ένα σκοπό, που είναι πραγματικά ωφέλιμος για την κοινωνία. Το υπόλοιπο, είτε αναλώνεται άμεσα στην ενεργητική καταστολή της επαναστατικής αντίθεσης, ή, διαφορετικά, παρεκκλίνει απ' το σκοπό της γενικής ωφέλειας και υπηρετεί την ωφέλεια των λίγων και τη ζημιά των πολλών ανθρώπων.

Τόσες πολλές υπήρξαν οι συζητήσεις για το ρόλο που παίζουν η ατομική πρωτοβουλία κι η κοινωνική δράση στη ζωή και την πρόοδο της ανθρώπινης κοινωνίας και τέτοια είναι η σύγχυση που προκαλεί η μεταφυσική γλώσσα, ώστε εκείνοι που επιβεβαιώνουν ότι η ατομική πρωτοβουλία αποτελεί την πηγή και το φορέα κάθε δράσης, φαίνονται να επιβεβαιώνουν κάτι ολότελα παράλογο. Στην πραγματικότητα αυτό αποτελεί μια κοινοτοπία, που γίνεται άμεσα κατάφωρη όταν αρχίζουμε να εξηγούμε τα πραγματικά γεγονότα που αντιπροσωπεύουν αυτές οι λέξεις.

Το πραγματικό ον είναι ο άνθρωπος, το άτομο• η κοινωνία ή το σύνολο και το Κράτος ή η κυβέρνηση, που ισχυρίζεται ότι την αντιπροσωπεύει, αν δεν είναι ρηχές αφαιρέσεις, δεν μπορούν να είναι τίποτα άλλο παρά σύνολα ατόμων. Απ' το ατομικό όργανο είναι που αντλούν αναγκαστικά την καταγωγή τους όλες οι σκέψεις κι όλη η ανθρώπινη δράση. Αρχικά ατομικές, γίνονται ύστερα συλλογικές σκέψεις και ενέργειες, όταν υιοθετούνται από κοινού από πολλά άτομα. Η κοινωνική δράση, τότε, δεν αποτελεί την άρνηση, ούτε το συμπλήρωμα της ατομικής πρωτοβουλίας, αλλά αποτελεί το άθροισμα των πρωτοβουλιών, σκέψεων κι ενεργειών όλων των ατόμων που αποτελούν την κοινωνία: ένα αποτέλεσμα που, αν παραμείνουν τα πράγματα όπως έχουν, είναι περισσότερο ή λιγότερο σπουδαίο, ανάλογα με το αν οι ατομικές δυνάμεις τείνουν προς τον ίδιο σκοπό, ή αν αποκλίνουν και συγκρούονται. Αν, απ' την άλλη μεριά, όπως συμβαίνει με τους εξουσιαστές, λέγοντας κοινωνική δράση εννοούμε την κυβερνητική δράση, τότε αυτό είναι ξανά αποτέλεσμα ατομικών μορφών, αλλά των ατόμων εκείνων μόνο που, είτε αποτελούν μέρος της κυβέρνησης, ή που, χάρη στη θέση τους, μπορούν να επηρεάσουν τη διεύθυνση της κυβέρνησης.

Έτσι, στις συγκρούσεις τόσων αιώνων ανάμεσα στην ελευθερία και την εξουσία, ή, με άλλα λόγια, ανάμεσα στη κοινωνική ισότητα και στις κοινωνικές κάστες, το επίμαχο ζήτημα δεν ήταν πραγματικά οι σχέσεις ανάμεσα στην κοινωνία και το άτομο ή η αύξηση της ανεξαρτησίας του ατόμου σε βάρος του κοινωνικού ελέγχου ή το **αντίστροφο**. Αφορούσε μάλλον την παρεμπόδιση οποιουδήποτε ατόμου απ' το να καταπιέζει τα άλλα, την παροχή σε όλους των ίδιων δικαιωμάτων και των ίδιων μέσων δράσης. Αφορούσε την αντικατάσταση της πρωτοβουλίας των λίγων, που καταλήγει αναγκαστικά στην καταπίεση όλων των άλλων, με την πρωτοβουλία των πολλών, που καταλήγει, όπως είναι φυσικό, να ωφελεί όλους. Κοντολογίς, είναι πάντα το ζήτημα τού να δοθεί ένα τέλος στην κυριαρχία κι εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, μ' ένα τέτοιο τρόπο που να ενδιαφέρονται όλοι για την ευημερία του συνόλου και που η ατομική δύναμη του καθένα, αντί να καταπιέζει, να ανιμάχεται και να καταστέλει άλλους, ν' ανακαλύψει τη δυνατότητα της πλήρους ανάπτυξης κι ο καθένας να επιδιώκει να ενωθεί με άλλους για τη μεγαλύτερη ωφέλεια όλων.

Απ' όσα είπαμε παραπάνω προκύπτει ότι η ύπαρξη μιας κυβέρνησης, ακόμα κι αν υποθέσουμε πως θα ήταν δυνατή η ιδανική κυβέρνηση των εξουσιαστικών σοσιαλιστών, απέχοντας πολύ απ' το να γεννάει μια αύξηση παραγωγικής δύναμης, θα την εξαφάνιζε σε μεγάλο βαθμό γιατί η κυβέρνηση θα περιορίζε την πρωτοβουλία σε μια μειοψηφία• θα έδινε σ' αυτούς τους λίγους το δικαίωμα να κάνουν ό,τι θέλουν, δίχως να μπορεί, φυσικά, να τους προικίσει με τη γνώση ή την κατανόηση όλων των πραγμάτων.

Στην πραγματικότητα αν απογυμνώσεις τη νομοθεσία κι όλες τις λειτουργίες της κυβέρνησης απ' ό,τι αποβλέπει στην προστασία των προνομιούχων κι ό,τι αντιπροσωπεύει τις επιθυμίες τις επιθυμίες μόνο των προνομιούχων τάξεων, δεν απομένει τίποτα παρά μόνο το σύνολο των ατόμων που κυβερνάνε. «Το Κράτος», λέει ο Σισμόνι, «είναι πάντα μια συντηρητική δύναμη που ασκεί εξουσία, ρυθμίζει κι οργανώνει τις κατακτήσεις της προόδου (κι η ιστορία αποδειχνει ότι τις εφαρμόζει για λογαριασμό της και για λογαριασμό άλλων προνομιούχων τάξεων), αλλά ποτέ δεν τις εγκαινιάζει. Οι νέες ιδέες ξεφυτρώνουν πάντα από κάτω, συλλαμβάνονται στα θεμέλια μιας κοινωνίας κι ύστερα, όταν γίνουν γνωστές, μετατρέπονται σε γνώμη κι αναπτύσσονται. Αλλά θα πρέπει να συναντήσουν πάντα στο δρόμο τους και να πολεμήσουν, τις κατεστημένες δυνάμεις της παράδοσης, του εθίμου, του προνόμιου και της πλάνης».

Για να καταλάβουμε πώς θα μπορούσε να υπάρξει μια κοινωνία δίχως κυβέρνηση, είναι αρκετό να στρέψουμε την προσοχή μας σε μια σύντομη εξέταση του τί πραγματικά συμβαίνει στην τωρινή μας κοινωνία. Θα δούμε ότι στην πραγματικότητα οι πιο σημαντικές κοινωνικές λειτουργίες εκπληρώνονται, ακόμα και σήμερα, έξω από την παρέμβαση της κυβέρνησης. Επίσης ότι η κυβέρνηση επεμβαίνει μόνο για να εκμεταλλευτεί τις μάζες ή να υπερασπίσει τους προνομιούχους ή, τέλος, για να υμνήσει, δίχως βασικά να χρειάζεται, όλα όσα έγιναν δίχως τη βοήθειά της, συχνά παρά την ύπαρξή της και σε αντίθεση μ' αυτή. Οι άνθρωποι εργάζονται, ανταλλάσσουν, μελετάνε, ταξιδεύουν, ακολουθούν κατά προτίμηση τις τρέχουσες αρχές της ηθικής ή της υγιεινής• κερδίζουν απ' την πρόοδο της επιστήμης και της τέχνης, έχουν αμέτρητα κοινά συμφέροντα δίχως ποτέ να αισθανθούν την ανάγκη κάποιου, που να τους δείχνει πώς να φέρονται σε σχέση μ' αυτά τα θέματα. Αντίθετα, αυτά ακριβώς τα πράγματα, στα οποία δεν υπάρχει καμιά κρατική παρέμβαση, είναι εκείνα που ευνοούν το καλύτερο και γεννούν τη λιγότερη διαφωνία, όντας ασυνείδητα προσαρμοσμένα στην επιθυμία όλων, με τον τρόπο που θεωρείται πιο ωφέλιμος κι αποδεκτός.

Ούτε είναι πιο απαραίτητη η κυβέρνηση για μεγάλα έργα, ή για κείνες τις δημόσιες υπηρεσίες που απαιτούν τη σταθερή συνεργασία πολλών ανθρώπων διαφόρων συνθηκών και χωρών. Χιλιάδες απ' αυτά τα έργα αποτελούν ακόμα και τώρα το έργο εθελοντικά σχηματισμένων ενώσεων. Κι αυτά είναι, κατά κοινή αναγνώριση, τα έργα που πέτυχαν τα καλύτερα αποτελέσματα. Δεν αναφερόμαστε στις ενώσεις των καπιταλιστών, που οργανώνονται με εκμεταλλευτικά μέσα, παρόλο που ακόμα κι αυτές δείχνουν ικανότητες και δυνάμεις ελεύθερης ένωσης, που μπορεί να επεκταθεί μέχρι ν' αγκαλιάσει όλους τους ανθρώπους όλων των χωρών και συμπεριλαμβάνει τα πιο πλατιά και πιο ποικίλα συμφέροντα. Μιλάμε μάλλον για κείνες τις ενώσεις που εμπνέονται απ' την αγάπη για την ανθρωπότητα ή απ' το πάθος για τη γνώση ή απλά ακόμα κι απ' την επιθυμία για διασκέδαση και την αγάπη για επευφημία, καθώς αυτές αντιπροσωπεύουν καλύτερα τέτοιες ομαδοποιήσεις όπως εκείνες που θα υπάρχουν σε μια κοινωνία όπου, αφού καταργηθεί η ατομική ιδιοκτησία κι ο εσωτερικός ανταγωνισμός, ο καθένας θα βρίσκει ότι τα συμφέροντά του συμβιβάζονται με τα συμφέροντα όλων και τη μεγαλύτερη ικανοποίησή του στο να κάνει καλό και να ευχαριστεί τους άλλους. Επιστημονικές ενώσεις και συνέδρια, ενώσεις Ερυθρού Σταυρού και ναυαγοσωστικές, εργατικές ενώσεις, ειρηνιστικές, εθελοντές που δεν διστάζουν να τρέξουν σε βοήθεια, σε καιρούς μεγάλων κοινωνικών συμφορών, αποτελούν όλα παραδείγματα ανάμεσα σε χιλιάδες, αυτής της δύναμης του πνεύματος της ένωσης, που εμφανίζεται πάντα όταν ξεπροβάλλει μια ανάγκη, ή όταν γεννιέται ένας ενθουσιασμός και τα μέσα δεν απογοητεύουν. Το ότι οι εθελοντικές ενώσεις δεν καλύπτουν

τον κόσμο και δεν αγκαλιάζουν κάθε κλάδο υλικής και ηθικής δραστηριότητας, είναι αποτέλεσμα εμποδίων που βάζουν στο δρόμο τους οι κυβερνήσεις, των ανταγωνισμών που δημιουργούνται απ' την κατοχή της ατομικής ιδιοκτησίας και της αδυναμίας και του εξευτελισμού, στις οποίες υποβιβάζει την πλειονότητα των ανθρώπων η μονοπωλίωση του πλούτου από μέρος των λίγων.

Η κυβέρνηση αναλαμβάνει τη διεύθυνση, λογουχάρη, των ταχυδρομικών και τηλεγραφικών υπηρεσιών. Αλλά με ποιό τρόπο πραγματικά τις βοηθάει; Όταν οι άνθρωποι είναι σε μια τέτοια κατάσταση, ώστε να μπορούν ν' απολαμβάνουν και να αισθάνονται την ανάγκη τέτοιων υπηρεσιών, θα σκεφτούν να τις οργανώσουν κι ο άνθρωπος που διαθέτει την απαραίτητη τεχνική γνώση, δε θα χρειάζεται ένα κυβερνητικό δίπλωμα, που να τού δίνει τη δυνατότητα ν' αρχίσει να δουλεύει. Όσο πιο γενική και επιτακτική είναι η ανάγκη, τόσο περισσότεροι εθελοντές θα προσφερθούν για να την ικανοποιήσουν. Θα είχαν οι άνθρωποι την απαραίτητη ικανότητα για να συγκεντρώσουν και να διανείμουν τ' αγαθά; Ποτέ μην φοβηθείτε, δεν πρόκειται να πεθάνουν απ' την πείνα, περιμένοντας από μια κυβέρνηση να θεσπίσει νόμους γ' αυτό το ζήτημα. Όπου υπάρχει μια κυβέρνηση, θα πρέπει να περιμένει πρώτα μέχρις ότου να οργανώσουν τα πάντα οι άνθρωποι κι ύστερα να έρθει με τους νόμους της και να επικυρώσει και να εκμεταλλευτεί ό,τι έχει ήδη γίνει. Είναι φανερό ότι το ατομικό συμφέρον αποτελεί το σοβαρότερο κίνητρο κάθε δραστηριότητας. Αν ισχύει αυτό, τότε, αν το συμφέρον όλων γίνει συμφέρον του καθένα (και θα γίνει αναγκαστικά μόλις καταργηθεί η ατομική ιδιοκτησία), όλοι θα είναι ενεργητικοί. Αν εργάζονται τώρα για λογαριασμό των λίγων, για να ικανοποιήσουν τα συμφέροντα όλων, θα εργαστούν πολύ περισσότερο και πολύ καλύτερα. Είναι δύσκολο να καταλάβουμε πώς μπορεί να πιστευτεί κανείς ότι οι δημόσιες υπηρεσίες, που είναι αναπόσπαστες απ' την κοινωνική ζωή, μπορούν να εξασφαλιστούν καλύτερα με διαταγή μιας κυβέρνησης, παρά απ' τους ίδιους τους εργάτες, οι οποίοι με τη δική τους εκλογή ή συμφωνία με άλλους, θα τις διευθύνουν κάτω απ' τον έλεγχο όλων των ενδιαφερομένων.

Όπωςδήποτε, σε κάθε συλλογικό έργο που καλύπτει μεγάλη έκταση, χρειάζεται καταμερισμός της εργασίας, τεχνική διεύθυνση, διαχείριση κλπ. Αλλά οι εξουσιαστές παίζουν απλώς με τις λέξεις, όταν αντλούν μιαν αιπολόγηση για την ύπαρξη της κυβέρνησης, απ' την ίδια ακριβώς την πραγματική αναγκαιότητα για οργάνωση της εργασίας. Η κυβέρνηση, πρέπει να επαναλάβουμε, είναι το σύνολο των ατόμων που έχει αποδεχθεί ή πάρει το δικαίωμα ή τα μέσα να θεσπίζει νόμους και να επιβάλλει στους ανθρώπους την υπακοή σ' αυτούς. Οι διευθυντές, μηχανικοί κλπ. απ' την άλλη μεριά, είναι άνθρωποι που αποδέχονται ή αναλαμβάνουν το καθήκον να εκτελέσουν μια ορισμένη εργασία. Η κυβέρνηση συμβολίζει την εξουσιοδότηση της εξουσίας, δηλαδή, την παράδοση της πρωτοβουλίας και της ανεξαρτησίας όλων στα χέρια λίγων. Η διαχείριση συμβολίζει την εξουσιοδότηση της εργασίας, δηλαδή, την ελεύθερη ανταλλαγή των υπηρεσιών, που βασίζεται στην ελεύθερη συμφωνία.

Ένας κυβερνήτης είναι ένα προνομιούχο πρόσωπο, γιατί έχει το δικαίωμα να διατάζει άλλους και να επωφελείται απ' τη δύναμη των άλλων για να εκπληρώνει τις δικές του ιδέες κι επιθυμίες. Ένας διαχειριστής ή τεχνικός διευθυντής είναι ένας εργάτης σαν όλους τους άλλους, σε μια κοινωνία που όλοι έχουν ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης κι όπου όλοι μπορεί να είναι ταυτόχρονα πνευματικοί και χειρωνακτικοί εργάτες• εκεί όπου δεν υπάρχουν άλλες διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους, παρά μόνον εκείνες που πηγάζουν απ' το διαφορισμό των ταλέντων κι όλη η εργασία και κάθε κοινωνική λειτουργία δίνουν ένα ίσο δικαίωμα στην απόλαυση των κοινωνικών ωφελειών. Κοντολογίς, οι λειτουργίες της κυβέρνησης δεν πρέπει να συγχέονται με τις διοικητικές λειτουργίες, καθώς είναι βασικά διαφορετικές. Το ότι συγχέονται σήμερα τόσο συχνά οφείλεται αποκλειστικά στην ύπαρξη του οικονομικού και πολιτικού προνόμιου.

Αλλά ας βιαστούμε να περάσουμε σ' εκείνες τις λειτουργίες για τις οποίες η κυβέρνηση θεωρείται σαν απαραίτητη από όλους όσους δεν είναι Αναρχικοί. Αυτές είναι η εσωτερική κι εξωτερική άμυνα της κοινωνίας, δηλαδή, ο Πόλεμος, η Αστυνομία κι η Δικαιοσύνη.

Αν καταργηθεί η κυβέρνηση και περάσει ο κοινωνικός πλούτος στη διάθεση του λαού, θα τερματιστεί σύντομα κάθε ανταγωνισμός ανάμεσα στα διάφορα έθνη και συνακόλουθα, δεν θα υπάρχει αιτία για πόλεμο. Αλλά αν υποθέσουμε ότι οι ηγέτες χωρών που δεν έχουν ακόμα χειραφετηθεί, μπορεί να επιχειρούσαν να υποτάξουν έναν ελεύθερο λαό, μήπως ο τελευταίος θα χρειαζόταν μια κυβέρνηση που να τον κάνει ικανό να υπερασπίσει τον εαυτό του; Για να κάνουμε ένα πόλεμο χρειαζόμαστε ανθρώπους που έχουν την απαραίτητη γεωγραφική και τεχνική γνώση και, πάνω απ' όλα, ανθρώπους πρόθυμους να πολεμήσουν. Μια κυβέρνηση δεν έχει τα μέσα για να αυξήσει την ικανότητα των πρώτων ή τη θέληση ή το θάρρος των δεύτερων. Κι η ιστορική εμπειρία μάς διδάσκει ότι ένας λαός, που επιθυμεί πραγματικά να υπερασπίσει την πατρίδα του, είναι ανίκητος. Στην Ιταλία όλοι ξέρουν πώς κλονίζονται οι θρόνοι κι εξαφανίζονται τακτικοί μισθοφορικοί στρατοί, μπροστά στα στρατεύματα των εθελοντών, δηλαδή, σε στρατούς που σχηματίστηκαν αναρχικά.

Κι όσο για την αστυνομία και τη δικαιοσύνη, πολλοί φαντάζονται πως αν δεν υπήρχαν η αστυνομία κι οι δικαστές, ο καθένας θα ήταν ελεύθερος να σκοτώνει, να προσβάλλει ή να πληγώνει τους άλλους όποτε έκανε κέφι, ότι οι αναρχικοί, αν είναι πιστοί στις αρχές τους, θα 'θελαν να γίνεται σεβαστό αυτό το περίεργο είδος «ελευθερίας» που προσβάλλει ή καταστρέφει τη ζωή και την ελευθερία άλλων. Τέτοιοι άνθρωποι πιστεύουν ότι εμείς, έχοντας ανατρέψει την κυβέρνηση και την ατομική ιδιοκτησία, θα επιτρέψουμε ύστερα σταδιακά την επανεγκαθίδρυση και των δυο, ορμώντας απ' το σεβασμό για την «ελευθερία» εκείνων που μπορεί να αισθανθούν την ανάγκη να έχουν μια κυβέρνηση κι ατομική ιδιοκτησία. Ένας παράξενος τρόπος ερμηνείας των ιδεών μας! Στην πραγματικότητα μπορεί κανείς ν' απαντήσει καλύτερα σε τέτοιες ανηλπίσεις μ' ένα σήκωμα των ωμών, παρά με το να υποστεί την ταλαιπωρία να τις αναίρεσει.

Η ελευθερία την οποία επιθυμούμε για τον εαυτό μας και για τους άλλους, δεν είναι μια απόλυτη, αφηρημένη, μεταφυσική ελευθερία, που ουσιαστικά δεν μπορεί παρά να ισοδυναμεί με την καταπίεση των αδυνάτων. Αλλά επιθυμούμε μια συγκεκριμένη ελευθερία, τη δυνατή ελευθερία, που αποτελεί τη συνειδητή κοινότητα των συμφερόντων, την εθελοντική ελευθερία. Διακηρύσσουμε το σύνθημα: Κάνε ό,τι θέλεις και στα λόγια αυτά περιέχεται σχεδόν αποκλειστικά το πρόγραμμά μας, γιατί, όπως μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό, υποστηρίζουμε ότι σε μια κοινωνία δίχως κυβέρνηση ή ιδιοκτησία, ο καθένας θα επιθυμεί εκείνο που πρέπει.

Αλλά αν σαν συνέπεια μιας ψεύτικης εκπαίδευσης, που παίρνεται στη σημερινή κοινωνία ή μιας μεταφυσικής αρρώστιας ή άλλης αιτίας, ένα άτομο μπορεί να επιθυμούσε να πληγώσει άλλους, να είστε βέβαιοι ότι θα υιοθετούσαμε όλα τα μέσα που διαθέτουμε, για να το εμποδίσουμε. Καθώς ξέρουμε ότι ο χαρακτήρας του ανθρώπου αποτελεί τη συνέπεια του φυσικού του οργανισμού και των κοσμικών και κοινωνικών επιδράσεων που τον περιβάλλουν, δε θα μπερδέσουμε βέβαια το ιερό δικαίωμα στην αυτοάμυνα με το παράλογο υποτιθέμενο δικαίωμα της επιβολής τιμωρίας. Επίσης, δε θα θεωρήσουμε τον εγκληματία, δηλαδή, τον άνθρωπο που κάνει αντικοινωνικές πράξεις, όπως φαίνεται σήμερα ο επαναστάτης στα χέρια των δικαστών. Θα τον θεωρήσουμε σαν έναν άρρωστο αδελφό που χρειάζεται θεραπεία. Επομένως δε θα ενεργήσουμε απέναντί του με μίσος, όταν τον απωθήσουμε, αλλά θα περιοριστούμε αποκλειστικά στην αυτοπροστασία. Δε θα επιδιώξουμε να εκδικηθούμε, αλλά μάλλον να σώσουμε τον άτυχο άνθρωπο με ό,τι μέσο προτείνει η επιστήμη. Θεωρητικά οι Αναρχικοί μπορεί να λοξοδρομήσουν σαν τους άλλους, χάνοντας την αίσθηση της πραγματικότητας, παρακινούμενοι από μια εικονική λογική• αλλά είναι εντελώς βέβαιο πως οι χειραφετημένοι άνθρωποι δεν θ' αφήσουν την ακριβοπληρωμένη ελευθερία κι ευημερία τους να δεχθούν επιθέσεις αιμώρητα. Αν ξεπρόβαλε η ανάγκη, θα φρόντιζαν για τη δική τους άμυνα ενάντια στις κοινωνικές τάσεις των λίγων. Αλλά πώς προστατεύουν την κοινωνία εκείνοι που έχουν σαν επάγγελμα τη θέσπιση των νόμων; Ή εκείνοι οι άλλοι που ζούνε αναζητώντας κι επινοώντας νέες παραβιάσεις των νόμων; Ακόμα και τώρα, που οι λαϊκές μάζες δεν εγκρίνουν πραγματικά τίποτα που το νομίζουν βλαβερό, βρίσκουν πάντα ένα τρόπο να το εμποδίσουν πολύ πιο αποτελεσματικό απ' όλους τους επαγγελματίες νομοθέτες, χωροφύλακες ή δικαστές. Στη διάρκεια εξεγέρσεων οι άνθρωποι, αν και πολύ λαθεμένα, έχουν επιβάλει το σεβασμό για την ατομική ιδιοκτησία κι έχουν εξασφαλίσει αυτό το σεβασμό πολύ πιο αποτελεσματικά απ' ό,τι θα μπορούσε να το κάνει ένας στρατός χωροφυλάκων.

Τα έθιμα ακολουθούν πάντα τις ανάγκες και τα αισθήματα της πλειοψηφίας κι όσο πιο σεβαστά είναι πάντα, τόσο λιγότερο υπόκεινται στην επικύρωση του νόμου. Αυτό συμβαίνει γιατί ο καθένας βλέπει και καταλαβαίνει την ωφελιμότητά τους κι επειδή τα ενδιαφερόμενα μέρη, που δεν αυταπατώνται με την ιδέα ότι η κυβέρνηση θα τα προστατέψει, ενδιαφέρονται να δουν το έθιμο να γίνεται σεβαστό. Η οικονομική χρήση του νερού έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία για ένα караβάνι που διασχίζει τις ερήμους της Αφρικής. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες το νερό είναι ένα ιερό πράγμα και κανένας άνθρωπος δεν ονειρεύεται να το χάσει. Οι συνωμότες είναι υποχρεωμένοι να ενεργούν μυστικά, έτσι η μυστικότητα διατηρείται ανάμεσά τους κι η μομφή βαρύνει όποιον την παραβιάζει. Τα χρέη απ' τα τυχερά παιχνίδια δεν κατοχυρώνονται απ' το νόμο, αλλά μεταξύ των παικτών θεωρείται ανέντιμο να μην πληρώνονται κι ο παραβάτης αισθάνεται μειωμένος επειδή δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του.

Μήπως οφείλεται στην αστυνομία το ότι δε δολοφονούνται περισσότεροι άνθρωποι; Το μεγαλύτερο μέλος του Ιταλικού λαού δε βλέπει ποτέ την αστυνομία παρά σε μικρά χρονικά διαστήματα. Εκατομμύρια άνθρωποι πηγαίνουν στα βουνά και διασχίζουν τη χώρα, μακριά απ' το προστατευτικό μάτι της εξουσίας, όπου μπορεί να δεχθούν επίθεση δίχως οι επιτιθέμενοι να έχουν τον παραμικρό φόβο ότι θα εντοπιστούν τα ίχνη τους αλλά δε διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο απ' ό,τι εκείνοι που ζούνε στα πιο καλοφυλαγμένα μέρη. Οι στατιστικές δείχνουν ότι ο αριθμός των εγκλημάτων αυξάνεται σε αναλογία με την αύξηση των καταπιεστικών μέτρων, ενώ ποικίλει σύμφωνα με τις διακυμάνσεις των οικονομικών συνθηκών και την

κατάσταση της κοινής γνώμης.

Όμως οι προληπτικοί νόμοι, αφορούν μόνο τις ασυνήθιστες, εξαιρετικές πράξεις. Η καθημερινή ζωή κυλάει πέρα απ' τα όρια του ποινικού κώδικα και ρυθμίζεται σχεδόν ασυνείδητα με τη σιωπηρή και εθελοντική συγκατάθεση όλων, δια μέσου ενός αριθμού συνηθειών κι εθίμων, που είναι πολύ πιο σημαντικά για την κοινωνική ζωή απ' ό,τι οι υπαγορεύσεις του νόμου. Και παρατηρούνται επίσης πολύ καλύτερα, παρόλο που απογυμνώνονται ολότελα από οποιαδήποτε επικύρωση πέραν απ' τη φυσική απέχθεια που συγκεντρώνεται σ' εκείνους που τα παραβιάζουν και αυτή τη βλάβη που φέρνει μαζί της αυτή η απέχθεια.

Όταν προκύπτει μια διαφωνία, η εθελοντικά αποδεκτή διαιτησία ή η πίεση της κοινής γνώμης, δεν είναι πολύ πιο πιθανό ότι θα επανέφεραν μια δίκαιη ρύθμιση των δυσκολιών, απ' ότι ένας ανεύθυνος δικαστής, που έχει το δικαίωμα να κρίνει τον καθένα ή οτιδήποτε και που είναι αναγκαστικά ανίκανος κι επομένως άδικος;

Όπως κάθε μορφή κυβέρνησης δε χρησιμεύει παρά μόνο για να προστατεύει τις προνομιούχες τάξεις, έτσι κι η αστυνομία κι οι δικαστές αποβλέπουν μόνο στο να καταστείλουν αυτά τα εγκλήματα, που συχνά δε θεωρούνται εγκλήματα απ' τις μάζες, τα οποία παραβιάζουν το προνόμιο των κανόνων ή των ιδιοκτητών. Για την πραγματική υπεράσπιση της κοινωνίας, την υπεράσπιση της ελευθερίας και της ευημερίας όλων, δεν μπορεί να υπάρξει τίποτα πιο ολέθριο απ' ότι η διαμόρφωση αυτής της τάξης των εκτελεστικών οργάνων, που υπάρχουν με το πρόσχημα ότι υπερασπίζονται όλους κι επομένως θεωρούν από συνήθεια τον κάθε άνθρωπο σαν κυνηγετικό θήραμα, χτυπώντας συχνά με διαταγή ενός ανώτερου αξιωματούχου, δίχως να ξέρουν ακόμα κι ίδιοι το γιατί, σαν πληρωμένοι δολοφόνοι και μισθοφόροι.

Όλα όσα είπατε μπορεί να 'ναι αληθινά, λένε μερικοί• η Αναρχία μπορεί να 'ναι η τέλεια μορφή της κοινωνικής ζωής, αλλά εμείς δε θέλουμε να βαδίζουμε στο σκοτάδι. Επομένως, πέστε μας πώς θα οργανωθεί η κοινωνία σας. Ύστερα ακολουθεί μια μεγάλη σειρά ερωτήσεων, που θα ήταν πολύ ενδιαφέρουσα, αν δουλειά μας ήταν η μελέτη των προβλημάτων που μπορεί να ξεπροβάλλουν σε μια χειραφετημένη κοινωνία, αλλά στα οποία είναι ανώφελο και παράλογο να φανταστούμε ότι θα μπορούσαμε να προσφέρουμε τώρα μια συγκεκριμένη λύση. Σύμφωνα με ποια μέθοδο θα διδάσκονται τα παιδιά, πώς θα οργανωθεί η παραγωγή κι η διανομή; Θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν μεγάλες πόλεις ή οι άνθρωποι θα εξαπλωθούν εξίσου πάνω σ' ολόκληρη της επιφάνεια του πλανήτη; Θα μπορούν οι κάτοικοι της Σιβηρίας, να περάσουν το χειμώνα στη Νίκαια; Θα μπορεί ο καθένας να τρώει πέρδικες και να πίνει σαμπάνια; Ποιοι θα είναι εργάτες ορυχείων και ναυτικοί; Ποιος θα καθαρίζει τους υπονόμους; Οι φτωχοί θα νοσηλεύονται στο σπίτι ή σε νοσοκομεία; Ποιος θα ρυθμίζει τα δρομολόγια των τραινών; Τί θα συμβεί αν ο οδηγός αρρωστήσει ενώ το τραίνο ακολουθεί την πορεία του; Και πάει λέγοντας, δίχως τέλος, λες και θα μπορούσαμε να προφητεύσουμε όλη τη γνώση κι εμπειρία του μελλοντικού χρόνου ή θα μπορούσαμε, σ' όνομα της Αναρχίας, να προδιαγράψουμε για το μελλοντικό άνθρωπο τί ώρα θα πηγαίνει να κοιμηθεί και ποιά μέρα θα κόβει τα νύχια του!

Πραγματικά, αν οι αναγνώστες μας περιμένουν από μας μίαν απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα ή ακόμα σ' εκείνα απ' αυτά που είναι πραγματικά σοβαρά και σημαντικά, που δεν μπορεί να 'ναι τίποτα παραπάνω απ' τη δική μας προσωπική γνώμη αυτής ακριβώς της στιγμής, θα πρέπει να έχουμε αποτύχει οικτρά στις προσπάθειές μας να εξηγήσουμε την Αναρχία.

Δεν είμαστε προφήτες περισσότερο απ' ό,τι οι άλλοι άνθρωποι κι αν προσποιούμαστε ότι προσφέρουμε μίαν επίσημη λύση σ' όλα τα προβλήματα που θα εμφανιστούν στη ζωή της μελλοντικής κοινωνίας, θα πρέπει να έχουμε όντως μια περίεργη ιδέα για την κατάργηση της κυβέρνησης. Θα περιγράφαμε τότε μια κυβέρνηση, που θα υπαγόρευε, σαν τον κλήρο, έναν καθολικό κώδικα για τη σημερινή και για τη μελλοντική περίοδο. Βλέποντας ότι δεν έχουμε ούτε αστυνομία ούτε φυλακές για να επιβάλουμε το δόγμα μας, η ανθρωπότητα μπορεί να γέλαγε ατιμώρητα με μάς και με τις προθέσεις μας.

Μολοντούτο, εξετάζουμε σοβαρά όλα τα προβλήματα της κοινωνικής ζωής που υποβάλλονται τώρα, με βάση το επιστημονικό τους ενδιαφέρον κι επειδή ελπίζουμε να δούμε την Αναρχία να υλοποιείται, επιθυμούμε να βοηθήσουμε στην οργάνωση της νέας κοινωνίας. Έχουμε επομένως τις δικές μας ιδέες πάνω σ' αυτά τα θέματα, ιδέες που κατά τη γνώμη μας είναι πιθανόν να είναι μόνιμες ή προσωρινές, σύμφωνα με την αντίστοιχη περίπτωση. Αλλά το γεγονός ότι σκεπτόμαστε σήμερα μ' έναν ορισμένο τρόπο πάνω σ' ένα δοσμένο ζήτημα, δεν αποτελεί απόδειξη ότι η γνώμη μας θα είναι η ίδια και στο μέλλον. Ποιός μπορεί να προβλέψει τις δραστηριότητες που μπορεί ν' αναπτυχθούν μέσα στους κόλπους της ανθρωπότητας, όταν χειραφετηθεί απ' τη μιζέρια και την καταπίεση, όταν έχουν όλοι τα μέσα διαφώτισης κι αυτοανάπτυξης, όταν ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους ανθρώπους, με το μίσος και την έχθρα που

τρέφει, δεν αποτελεί πια απαραίτητη προϋπόθεση της ζωής; Ποιός μπορεί να προβλέψει την πρόοδο της επιστήμης, τους νέους παραγωγικούς πόρους, τα νέα μέσα επικοινωνίας κλπ;

Εκείνο που είναι απαραίτητο είναι να συγκροτηθεί μια κοινωνία στην οποία να είναι αδύνατη η εκμετάλλευση κι η κυριαρχία ανθρώπου από άνθρωπο. Που η κοινωνία, με άλλα λόγια, να είναι τέτοια ώστε τα μέσα επιβίωσης κι ανάπτυξης της εργασίας να μπορεί να είναι ελεύθερα και ανοιχτά σε όλους κι όλοι να μπορεί να είναι ικανοί να συνεργαστούν, σύμφωνα με τις επιθυμίες τους, στην οργάνωση της κοινωνικής ζωής. Κάτω από τέτοιες συνθήκες όλα θα γίνονται αναγκαστικά σύμφωνα με τις ανάγκες όλων, σύμφωνα με τη γνώση και τις δυνατότητες της στιγμής και θα βελτιώνονται με την αύξηση της γνώσης και της δύναμης.

Στην πραγματικότητα, ένα πρόγραμμα που θα άγγιζε τη βάση της κοινωνικής σύνθεσης δε θα μπορούσε, στο κάτω-κάτω να κάνει περισσότερα απ' το να υποδείξει μια μέθοδο. Κι η μέθοδος, περισσότερο απ' οποδήποτε άλλο, καθορίζει κινήματα και αποφασίζει για τη σημασία τους στην ιστορία. Ανεξάρτητα απ' τη μέθοδο, όλοι λένε ότι επιθυμούν το καλό της ανθρωπότητας και πολλοί το επιθυμούν πραγματικά. Καθώς εξαφανίζονται κινήματα, κάθε οργανωμένη δράση κατευθύνεται σ' ένα συγκεκριμένο σκοπό κι εξαφανίζεται παρόμοια. Είναι επομένως απαραίτητο να εξετάσουμε την Αναρχία, πάνω απ' όλα, σαν μια μέθοδο.

Υπάρχουν δυο μέθοδοι με τις οποίες, τα διάφορα κόμματα που ανπίθενται στον Αναρχισμό, περιμένουν, ή λένε ότι περιμένουν, να υλοποιήσουν το μεγαλύτερο καλό όλων. Αυτές είναι η εξουσιαστικές ή Κρατικοσοσιαλιστικές κι οι ατομικιστικές μέθοδοι. Η πρώτη εμπιστεύεται τη διεύθυνση της κοινωνικής ζωής σε λίγους και θα κατέληγε στην εκμετάλλευση και καταπίεση των μαζών απ' αυτούς τους λίγους. Η δεύτερη μέθοδος βασίζεται στην ελεύθερη πρωτοβουλία των ατόμων και διακηρύσσει, αν όχι την κατάργηση, τον περιορισμό της κυβέρνησης. Καθώς όμως, σέβεται την ατομική ιδιοκτησία και στηρίζεται στην αρχή του καθέναν για τον εαυτό του κι επομένως στον ανταγωνισμό, η ελευθερία της δεν είναι παρά μόνο η ελευθερία των ισχυρών, η άδεια εκείνων που έχουν να καταπιέζουν και να εκμεταλλεύονται τους αδύναμους που δεν έχουν τίποτα. Απέχοντας πολύ απ' το να γεννάει αρμονία, θα έτεινε πάντα να μεγαλώνει την απόσταση ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς και θα κατέληγε επίσης, διαμέσου της εκμετάλλευσης και της κυριαρχίας, στην εξουσία. Αυτή η δεύτερη μέθοδος, ο Ατομικισμός, είναι θεωρητικά ένα είδος Αναρχίας δίχως συνεργασία. Επομένως δεν είναι καλύτερη από ένα ψέμα, γιατί η ελευθερία δεν είναι δυνατή δίχως ισότητα κι η αληθινή Αναρχία δεν μπορεί να υπάρξει δίχως Αλληλεγγύη, δίχως συνεργασία. Η κριτική που εξαπολύουν οι Ατομικιστές ενάντια στην κυβέρνηση είναι απλώς η επιθυμία να την απογυμνώσουν από ορισμένες λειτουργίες, να τις δώσουν ουσιαστικά στον καπιταλιστή. Αλλά δεν μπορεί να επιτεθεί σ' εκείνες τις καταπιεστικές λειτουργίες που αποτελούν την ουσία της κυβέρνησης, γιατί δίχως μια ένοπλη δύναμη δεν μπορεί να στηριχθεί το ιδιοκτητικό σύστημα. Επιπλέον, στον Ατομικισμό, η καταπιεστική δύναμη της κυβέρνησης πρέπει πάντα να μεγαλώνει σε αναλογία με την αύξηση, διαμέσου του ελεύθερου ανταγωνισμού, της ανάγκης, της ανισότητας και της δυσαρμονίας.

Οι Αναρχικοί παρουσιάζουν μια νέα μέθοδο, την ελεύθερη πρωτοβουλία και την ελεύθερη συμφωνία όλων. Έτσι, μετά την επαναστατική κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας, θα έχουν όλοι ίσα δικαιώματα στη διανομή του κοινωνικού πλούτου.

Αυτή η μέθοδος, μη δεχόμενη την επανακαθιέρωση της ατομικής ιδιοκτησίας, πρέπει να οδηγήσει, διαμέσου της ελεύθερης ένωσης, στον πλήρη θρίαμβο των αρχών της αλληλεγγύης.

Έτσι βλέπουμε ότι όλα τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν για να πολεμήσουν την Αναρχική ιδέα είναι, αντίθετα, επιχειρήματα υπέρ της Αναρχίας, γιατί αυτή από μόνη της δείχνει το δρόμο με τον οποίο μπορούν να βρεθούν καλύτερα, διαμέσου της εμπειρίας, εκείνες οι λύσεις που αντιστοιχούν στις επιταγές της επιστήμης και στις ανάγκες κι επιθυμίες όλων.

Πώς θα εκπαιδεύονται τα παιδιά; Δεν ξέρουμε. Τί γίνεται τότε; Οι γονείς, οι δάσκαλοι κι όλοι όσοι ενδιαφέρονται για την πρόοδο της νέας γενιάς, θα συγκεντρωθούν, θα συζητήσουν, θα συμφωνήσουν και θα διαφωνήσουν κι ύστερα θα χωριστούν σύμφωνα με τις διάφορες γνώμες τους, εφαρμόζοντας τις μεθόδους που υποστηρίζουν αντίστοιχα σαν καλύτερες. Εκείνη η μέθοδος που, όταν δοκιμάζεται, παράγει τα καλύτερα αποτελέσματα, θα θριαμβεύσει τελικά.

Και το ίδιο ισχύει για όλα τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν.

Σύμφωνα με όσα έχουμε πει, είναι φανερό ότι η Αναρχία, όπως την εννοούν οι Αναρχικοί κι όπως μπορεί να γίνει κατανοητή, βασίζεται στο Σοσιαλισμό. Επιπλέον, όταν πρόκειται για κείνη τη σχολή των

Σοσιαλιστών που διαιρούν τεχνητά τη φυσική ενότητα του κοινωνικού ζητήματος, εξετάζοντας μόνο μερικά μεμονωμένα σημεία κι όταν πρόκειται επίσης για αοριστολογίες με τις οποίες προσπαθούν να εμποδίσουν την κοινωνική επανάσταση, θα πρέπει να πούμε ξεκάθαρα ότι η Αναρχία είναι συνώνυμη με το Σοσιαλισμό, γιατί κι ο δυο συμβολίζουν την κατάργηση της εκμετάλλευσης και της κυριαρχίας ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο, ανεξάρτητα απ' το αν αυτές διατηρούνται με τη βία των όπλων ή με τη μονοπωλίωση των μέσων επιβίωσης.

Η Αναρχία, όπως κι ο Σοσιαλισμός, έχει σα βάση της και αφετηρία την ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ. Σκοπός της είναι η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ και μέθοδός της η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Δεν είναι τέλεια, ούτε αποτελεί το απόλυτο ιδανικό, που, σαν τον ορίζοντα, απομακρύνεται καθώς προχωρούμε προς αυτό. Αλλά αποτελεί τον ανοιχτό δρόμο σε κάθε πρόοδο και σε κάθε βελτίωση που γίνεται για χάρη ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Υπάρχουν εξουσιαστές που δέχονται ότι η Αναρχία αποτελεί τον τρόπο της κοινωνικής ζωής που ανοίγει από μόνος του το δρόμο για την πραγμάτωση του μεγαλύτερου δυνατού καλού για την ανθρωπότητα, γιατί αυτή και μόνο μπορεί να καταργήσει κάθε τάξη που ενδιαφέρεται να κρατήσει τις μάζες καταπιεζόμενες κι εξαθλιωμένες. Δέχονται επίσης ότι η Αναρχία είναι δυνατή, γιατί δεν κάνει τίποτα περισσότερο απ' το να απαλλάξει την ανθρωπότητα από ένα εμπόδιο – την κυβέρνηση – ενάντια στο οποίο υποχρεώθηκε πάντα να πολεμάει στην οδυνηρή πορεία της που οδηγεί στην πρόοδο. Μολοντούτο, αυτοί οι εξουσιαστές, ενισχυμένοι από πολλούς θεωρητικά θερμούς εραστές της ελευθερίας και της δικαιοσύνης, αποσύρονται στα τελευταία οχυρά τους, γιατί φοβούνται την ελευθερία και δεν μπορούν να πειστούν ότι η ανθρωπότητα θα μπορούσε να ζήσει και να ευημερήσει δίχως δασκάλους και παπάδες• ακόμα, πιεζόμενοι σκληρά απ' την αλήθεια, ζητάνε ικετευτικά την αναστολή της βασιλείας της ελευθερίας για ένα διάστημα, στην πραγματικότητα όσο πιο πολύ γίνεται.

Μια κοινωνία δίχως κυβέρνηση, που θα λειτουργούσε με την ελεύθερη, εθελοντική συνεργασία, εμπιστευόμενη απόλυτα την αυθόρμητη δράση των ενδιαφερομένων και βασισμένη πλήρως στην αλληλεγγύη και τη συμπάθεια, είναι βέβαια, λένε, ένα πολύ ωραίο ιδανικό, αλλά, όπως όλα τα ιδανικά, είναι ένα κάστρο στα σύννεφα. Βρισκόμαστε σε μια ανθρώπινη κοινωνία, που ήταν πάντα χωρισμένη σε καταπιεστές και καταπιεζόμενους κι αν οι πρώτοι κατέχονται απ' το πνεύμα της κυριαρχίας κι έχουν όλα τα κακά των τυράννων, οι τελευταίοι διαφθείρονται απ' τη δουλικότητα κι έχουν εκείνα τα ακόμα χειρότερα κακά, που αποτελούν το προϊόν της υποδούλωσης. Το αίσθημα αλληλεγγύης απέχει πολύ απ' το να κυριαρχεί σήμερα πάνω στον άνθρωπο κι αν είναι αλήθεια ότι οι διάφορες τάξεις των ανθρώπων γίνονται ολοένα και πιο ομόθυμες μεταξύ τους, παραμένει μολοντούτο αληθινό το ότι εκείνο που είναι πιο φανερό και που εντυπωσιάζει περισσότερο στο σημερινό ανθρώπινο χαρακτήρα, είναι ο αγώνας για την επιβίωση. Είναι γεγονός το ότι ο καθένας πολεμάει καθημερινά με τους άλλους κι ο ανταγωνισμός πιέζει όλους, εργαζόμενους κι αφεντικά, κάνοντας κάθε άνθρωπο να γίνει σαν ένας λύκος απέναντι σ' όλους τους άλλους. Πώς μπορούν αυτοί οι άνθρωποι να μεταμορφωθούν σε μια σπγμή, αφού έχουν εκπαιδευτεί σε μια κοινωνία που βασίζεται στον ανταγωνισμό τόσο ανάμεσα στα άτομα όσο κι ανάμεσα στις τάξεις και να γίνουν ικανοί να ζήσουν σε μια κοινωνία στην οποία ο καθένας θα κάνει ό,τι θέλει κι όπως θα 'πρεπε να κάνει, δίχως εξωτερικό εξαναγκασμό, φροντίζοντας για το καλό των άλλων παρακινούμενοι απλώς απ' την ίδια τους την φύση; Και με ποιά καρδιά ή με ποιά λογική μπορείς να εμπιστευτείς μια επανάσταση απ' τη μεριά μιας αδαούς, απείθαρχης μάζας, εξασθενημένης απ' την εξαθλίωση, αποβλακωμένης απ' την παπαδοκρατία, που είναι σήμερα τυφλά αιμοδιψής κι αύριο θα αφεθεί να εξαπατηθεί από οποιοδήποτε απατεώνα που θα τολμήσει ν' αποκαλέσει τον εαυτό του αφενικό τους; Δε θα ήταν πιο φρόνιμο να προχωρήσουμε σταδιακά προς το Αναρχικό ιδανικό, περνώντας από αβασίλευτα, δημοκρατικά και σοσιαλιστικά στάδια; Δε θα ήταν απαραίτητη μια εκπαιδευτική κυβέρνηση, αποτελούμενη απ' την αφρόκρεμα των ανθρώπων, για να προετοιμάσει τις επερχόμενες γενιές για το μελλοντικό τους πεπρωμένο;

Αυτές οι αντιρρήσεις, επίσης, δε θα φαίνονταν βάσιμες, αν έχουμε καταφέρει να κάνουμε τους αναγνώστες μας να καταλάβουν ό,τι έχουμε ήδη πει και να τους πείσουμε γι' αυτό. Αλλά όπως και να 'χει το πράγμα, ακόμα κι αν αντιμετωπίζουμε τον κίνδυνο της επανάληψης, μπορεί να είναι καλύτερα να τους προσφέρουμε μιαν απάντηση.

Βρισκόμαστε συνεχώς ανιμέτωποι με τη λαθεμένη αντίληψη ότι η κυβέρνηση αποτελεί καθεαυτή μια νέα δύναμη, που πηγάζει άγνωστο από πού και που προσθέτει κάτι στο μέγεθος της δύναμης και της ικανότητας εκείνων απ' τους οποίους αποτελείται κι εκείνων που την υπακούουν. Ενώ, αντίθετα, όλη η δραστηριότητα γίνεται απ' τα ξεχωριστά άτομα. Η κυβέρνηση, σαν κυβέρνηση, δεν προσθέτει τίποτα, αν εξαιρέσουμε την τάση να μονοπωλεί για λογαριασμό ορισμένων κομμάτων ή τάξεων και να καταπνίγει κάθε πρωτοβουλία πέρα απ' τον περίγυρό της.

Το να καταργήσουμε την εξουσία ή κυβέρνηση δεν σημαίνει να καταστρέψουμε τις ατομικές ή συλλογικές δυνάμεις που λειτουργούν στην κοινωνία ή την επίδραση που ασκούν οι άνθρωποι ο ένας πάνω στον άλλο. Αυτό θα σήμαινε τον υποβιβασμό της ανθρωπότητας σ' ένα σύνολο αδρανών και απομονωμένων ατόμων, μια αδυνατότητα που, αν μπορούσε να υλοποιηθεί, θ' αποτελούσε την καταστροφή οποιασδήποτε κοινωνίας, τη χαριστική βολή στην ανθρωπότητα. Η κατάργηση της εξουσίας σημαίνει την κατάργηση του μονοπωλίου της δύναμης και της επιρροής. Σημαίνει την κατάργηση αυτής της κατάστασης των πραγμάτων με την οποία η κοινωνική δύναμη, δηλαδή, η συλλογική δύναμη όλων σε μια κοινωνία, γίνεται το όργανο της σκέψης, της θέλησης και των συμφερόντων ενός μικρού αριθμού ατόμων. Αυτά, διαμέσου της συλλογικής δύναμης, καταπνίγουν την ελευθερία οποιουδήποτε άλλου για χάρη των δικών τους ιδεών. Με άλλα λόγια, αυτό σημαίνει την καταστροφή ενός τρόπου οργάνωσης με την οποία αξιοποιείται το μέλλον, μεταξύ μιας επανάστασης και μιας άλλης, για χάρη εκείνων που ήταν οι νικητές της σπγμής.

Ο Μιχαήλ Μπακούνιν, σ' ένα άρθρο του που δημοσιεύτηκε στα 1872, υποστηρίζει ότι τα μεγάλα μέσα δράσης της Διεθνούς ήταν η διάδοση των ιδεών της κι η οργάνωση της αυθόρμητης δράσης των μελών της σε σχέση με τις μάζες. Ύστερα προσθέτει:

«Σ' οποιονδήποτε θα μπορούσε να προφασιστεί ότι μια δράση οργανωμένη έτσι θ' αποτελούσε μια παραβίαση της ελευθερίας των μαζών, ή μίαν απόπειρα δημιουργίας μιας νέας αυταρχικής εξουσίας, θ' απαντούσαμε ότι είναι ένας σοφιστής κι ένας ηλίθιος. Τα ίδια και χειρότερα ισχύουν για κείνους που αγνοούν το φυσικό, κοινωνικό νόμο της ανθρώπινης αλληλεγγύης, σε τέτοιο βαθμό που να φαντάζονται ότι είναι δυνατό ή ακόμα κι επιθυμητό πράγμα, μια απόλυτη αμοιβαία ανεξαρτησία των ατόμων και των μαζών. Το να επιθυμούσαμε αυτό θα 'ταν σα να θέλαμε την καταστροφή της κοινωνίας, γιατί όλη η κοινωνική ζωή δεν είναι τίποτα διαφορετικό απ' ότι αυτή η αμοιβαία και συνεχής εξάρτηση ανάμεσα στα άτομα και τις μάζες. Όλα τα άτομα, ακόμα και τα πιο δυνατά και πιο προικισμένα, και όντως τα περισσότερα απ' αυτά σε κάθε στιγμή της ζωής τους, είναι παραγωγοί και συνάμα προϊόντα. Η ίση ελευθερία για κάθε άτομο δεν είναι παρά μόνο το αποτέλεσμα, που συνεχώς αναπαράγεται, αυτής της ποσότητας της υλικής, πνευματικής και ηθικής επίδρασης που εξασκείται πάνω του απ' όλα τα άτομα που βρίσκονται γύρω του, ανήκοντας στην κοινωνία στην οποία γεννήθηκε, αναπτύχθηκε και θα πεθάνει. Η επιθυμία να ξεφύγουμε απ' αυτή την επίδραση σ' όνομα μιας υπερβατικής ελευθερίας, θεϊκής, απόλυτα εγωιστικής κι αυθύπαρκτης είναι η τάση του εκμηδενισμού. Το ν' αποφύγουμε να επηρεάσουμε άλλους θα σήμαινε ν' αποφύγουμε κάθε κοινωνική δραστηριότητα, ν' απέχουμε όντως από κάθε έκφραση των σκέψεων και των αισθημάτων μας και να γίνουμε απλώς ανύπαρκτοι. Αυτή ξ ανεξαρτησία που τόσο πολύ εκθειάζεται απ' τους ιδεαλιστές και τους μεταφυσικούς, η ατομική ελευθερία που γίνεται κατανοητή μ' αυτή την έννοια, θα ισοδυναμούσε με τον αυτοαφανισμό. Στη φύση, όπως και στην ανθρώπινη κοινωνία, που αποτελεί μέρος αυτής της ίδιας φύσης, ό,τι υπάρχει ζει μόνο αν συμμορφώνεται με τις ανώτερες συνθήκες αλληλεπίδρασης, που είναι περισσότερο ή λιγότερο θετική και δραστική αναφορικά με τις ζωές άλλων όντων, σύμφωνα με τη φύση του ατόμου. Κι όταν υπερασπίζουμε την ελευθερία των μαζών, δεν προσποιούμαστε ότι θα καταργήσουμε όλες τις φυσικές επιδράσεις που εξασκούν ανάμεσά τους διάφορα άτομα ή ομάδες ατόμων. Εκείνο που επιθυμούμε είναι η κατάργηση των τεχνητών επιδράσεων, που είναι προνόμια, νόμιμα κι επίσημα».

Βέβαια, στη σημερινή κατάσταση της ανθρωπότητας, που καταπιέζεται απ' την πρόληψη και βυθίζεται στον εξευτελισμό, το ανθρώπινο πλήθος εξαρτάται από ένα σχετικά μικρό αριθμό ατόμων. Φυσικά, δε θα είναι ικανοί όλοι οι άνθρωποι να υψωθούν σε μια στιγμή στο επίπεδο της συνειδητοποίησης του καθήκοντός τους, ώστε κι οι άλλοι ν' αντλήσουν απ' αυτή τη μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια. Αλλά επειδή σήμερα είναι λίγες οι κατευθυντήριες και βαθυστόχαστες δυνάμεις που λειτουργούν στην κοινωνία, δεν υπάρχει λόγος να τις παραλύσουμε ακόμα περισσότερο και να υποταχθούν οι περισσότεροι άνθρωποι στην καθοδήγηση των λίγων. Δεν υπάρχει λόγος να συγκροτηθεί η κοινωνία με τέτοιο τρόπο που οι πιο ενεργητικές δυνάμεις, τα πιο ικανά στοιχεία, να βρεθούν τελικά έξω απ' την κυβέρνηση απογυμνωμένα σχεδόν απ' την επίδρασή τους πάνω στην κοινωνική ζωή. Όλα όσα συμβαίνουν τώρα, οφείλονται στην αδράνεια, στην κληρονομικότητα, στον προστατευτισμό, στο κομματικό πνεύμα και σε όλους τους μηχανισμούς της κυβέρνησης. Γιατί εκείνοι που κατέχουν κυβερνητικά αξιώματα, παυμένοι απ' την προηγούμενη κοινωνική τους θέση κι ασχολούμενοι πρωταρχικά με το να διατηρήσουν την εξουσία, χάνουν κάθε ικανότητα να ενεργούν αυθόρμητα και δε γίνονται παρά μόνο εμπόδιο στην ελεύθερη δράση των άλλων.

Με την κατάργηση αυτής της αρνητικής δύναμης που συνθέτει μια κυβέρνηση, η κοινωνία θα γίνει ό,τι μπορεί με τις δοσμένες δυνάμεις και δυνατότητες της στιγμής. Αν υπάρχουν παιδαγωγοί που επιθυμούν να διαδώσουν την μόρφωση, θα οργανώσουν τα σχολεία και θα περιοριστούν στο να τονίζουν την ωφέλεια

και απόλαυση που μπορεί ν' αντληθεί απ' την εκπαίδευση. Κι αν δεν υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι, ή υπάρχουν μόνο λίγοι, μια κυβέρνηση δεν μπορεί να τους δημιουργήσει. Το μόνο που μπορεί να κάνει κι όπως σήμερα το κάνει, είναι ν' αποσπάσει αυτούς τους λίγους απ' την πρακτική, καρποφόρα εργασία στη σφαίρα της εκπαίδευσης και να τους βάλει να διευθύνουν από πάνω ότι έπρεπε να επιβληθεί με τη βοήθεια ενός αστυνομικού συστήματος. Έτσι μετατρέπουν τους έξυπνους και ένθερμους δασκάλους σε απλούς πολιτικούς, που γίνονται άχρηστα παράσιτα, απορροφούμενα ολότελα απ' την προσπάθεια να επιβάλουν τα χόμπυ τους και να διατηρηθούν στην εξουσία.

Αν υπάρχουν γιατροί και δάσκαλοι υγιεινής, θα οργανωθούν για να υπηρετήσουν την υγιεινή. Κι αν δεν υπάρχει κανένας, δεν μπορεί να τους δημιουργήσει μια κυβέρνηση• το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να τους δυσφημίσει στα μάτια του λαού, που έχει προδιάθεση να υιοθετεί υποψίες, όντας μόνο μερικές φορές καλά εδραιωμένες, αναφορικά με οπδήποτε επιβάλλεται πάνω του.

Αν υπάρχουν μηχανικοί και μηχανοδηγοί θα οργανώσουν τους σιδηροδρόμους κλπ. κι αν δεν υπάρχει κανένας, δεν μπορεί να τους δημιουργήσει μια κυβέρνηση.

Η επανάσταση, καταργώντας την κυβέρνηση και την ατομική ιδιοκτησία, δε θα δημιουργήσει ενεργητικότητα, που δεν υπάρχει, αλλά θ' αφήσει ένα ελεύθερο πεδίο για την εξάσκηση όλης της διαθέσιμης ενεργητικότητας κι όλης της υπάρχουσας ικανότητας. Ενώ θα καταστρέψει κάθε τάξη που ενδιαφέρεται να διατηρεί τις μάζες εξασθενωμένες, θα ενεργήσει μ' ένα τέτοιο τρόπο, ώστε θα είναι όλοι ελεύθεροι να εργαστούν και να κάνουν την επίδρασή τους αισθητή, ανάλογα με την ικανότητά τους και συμμορφούμενοι με τα αισθήματα και τα συμφέροντά τους. Και μόνον έτσι είναι δυνατό το ανέβασμα των μαζών, γιατί μόνο με την ελευθερία μπορεί κανείς να μάθει να είναι ελεύθερος, όπως μόνο με την εργασία μπορεί κανείς να μάθει να εργάζεται. Μια κυβέρνηση, ακόμα κι αν δεν είχε άλλα μειονεκτήματα, έχει αναγκαστικά το μειονέκτημα ότι συνηθίζει τους κυβερνώμενους να υποτάσσονται κι επίσης τείνει να γίνεται πιο καταπιεστική κι απαραίτητη, στο βαθμό που οι υπήκοοί της είναι πιο υπάκουοι και πειθήνιοι.

Αλλά ας υποθέσουμε ότι η κυβέρνηση ήταν η διεύθυνση των υποθέσεων του συνόλου απ' τους καλύτερους. Ποιοί είναι οι καλύτεροι; Και πώς θ' αναγνωρίσουμε την υπεροχή τους; Η πλειοψηφία των ανθρώπων είναι γενικά προσκολλημένη στις παλιές προκαταλήψεις κι έχει ιδέες κι ένστικτα, που έχει ήδη καλλιεργήσει η πιο ευνοούμενη μειοψηφία. Αλλ' απ' τις διάφορες μειοψηφίες, που όλες πιστεύουν ότι είναι σωστές, καθώς δεν χωρεί αμφιβολία ότι πολλές απ' αυτές είναι κατά ένα μέρος, ποια θα εκλεγεί για να κυβερνήσει; Κι από ποιόν; Και με ποιό κριτήριο, βλέποντας ότι μόνο το μέλλον μπορεί ν' αποδείξει ποιό κόμμα ανάμεσά τους είναι ανώτερο; Αν διαλέξετε 100 θιασώτες της δικτατορίας, θ' ανακαλύψετε ότι ο καθένας απ' αυτούς πιστεύει πως είναι ικανός, αν όχι να είναι ο μόνος δικτάτορας, τουλάχιστον να βοηθήσει πολύ ουσιαστικά στη δικτατορική κυβέρνηση. Οι δικτάτορες θα ήταν εκείνοι που, με το ένα μέσο ή το άλλο, κατάφεραν να επιβληθούν πάνω στην κοινωνία. Και με την πορεία του χρόνου, όλη τους η ενεργητικότητα θα καταναλωνόταν αναπόφευκτα στο να υπερασπίζονται τον εαυτό τους απ' τις επιθέσεις των ανιππάλων τους, ξεχνώντας ολότελα την επιθυμία τους, αν είχαν ποτέ καμιά, ν' αποτελέσουν απλώς μια εκπαιδευτική δύναμη.

Πρέπει, απ' την άλλη μεριά, να εκλέγονται οι κυβερνήσεις με καθολική ψηφοφορία και ν' αποτελούν έτσι την έκφραση, περισσότερο ή λιγότερο ειλικρινή, της επιθυμίας της πλειοψηφίας; Αλλά αν θεωρήσετε αυτούς τους άξιους εκλογείς σαν ανίκανους να ικανοποιήσουν τα συμφέροντά τους, πώς μπορούν ποτέ να είναι ικανοί να εκλέξουν οι ίδιοι διευθυντές για να τους καθοδηγούν σοφά; Πώς μπορεί να λυθεί αυτό το πρόβλημα της κοινωνικής αληθείας: με την εκλογή μιας κυβέρνησης μεγαλοφυϊών απ' τους ψήφους μιας μάζας ηλιθίων; Και τί θα γίνει μ' εκείνους απ' τη μειοψηφία, που είναι πιο έξυπνοι, πιο ενεργητικοί και πιο αναπτυσσόμενοι στην κοινωνία;

Ένας μόνος τρόπος υπάρχει για να λυθεί το κοινωνικό πρόβλημα προς όφελος όλων. Να εκδιωχθεί η κυβέρνηση με επαναστατικά μέσα, να αφαιρεθεί ο κοινωνικός πλούτος από εκείνους που τον κατέχουν, μπαίνοντας στη διάθεση όλων και ν' αφεθεί ελεύθερη όλη η υπάρχουσα δύναμη, ικανότητα και καλή θέληση ανάμεσα στους ανθρώπους, προκειμένου να φρονίσει για τις ανάγκες όλων.

Παλεύουμε για την Αναρχία και το Σοσιαλισμό γιατί πιστεύουμε ότι η Αναρχία κι ο Σοσιαλισμός πρέπει να υλοποιηθούν όσο πιο γρήγορα γίνεται. Αυτό σημαίνει ότι η επανάσταση πρέπει να διώξει την κυβέρνηση, να καταργήσει την ατομική ιδιοκτησία και να στηριχθεί στην υπηρεσία του συνόλου, που θ' αγκαλιάσει τότε όλη την κοινωνική ζωή, στην αυθόρμητη, ελεύθερη, ανεπίσημη κι απρόσκοπτη λειτουργία όλων όσων ενδιαφέρονται κι όλων των πρόθυμων εθελοντών.

Θα υπάρξουν βέβαια δυσκολίες και προβλήματα, αλλά οι άνθρωποι θα είναι αποφασισμένοι κι αυτοί

μόνο μπορούν να υπερνικήσουν όλες τις δυσκολίες αναρχικά, δηλαδή, με την άμεση δράση και την ελεύθερη συμφωνία όλων των ενδιαφερομένων.

Δεν μπορούμε να πούμε αν θα θριαμβεύσουν η Αναρχία κι ο Σοσιαλισμός μετά την επόμενη επαναστατική απόπειρα, αλλά είναι βέβαιο πως αν θριαμβεύσει οποιοδήποτε απ' τα λεγόμενα μεταβατικά προγράμματα, αυτό θα συμβεί επειδή νικηθήκαμε προσωρινά και ποτέ επειδή σκεφτήκαμε ότι ήταν φρόνιμο ν' αφήσουμε να υπάρχει ένα οποιοδήποτε μέρος αυτού του ολέθριου συστήματος, κάτω απ' το οποίο στενάζει η ανθρωπότητα.

Ό,τι κι αν συμβεί, θα εξασκήσουμε κάποια επίδραση πάνω στα γεγονότα, με την αριθμητική μας δύναμη, την ενεργητικότητα, την εξυπνάδα και την σταθερότητά μας. Επίσης, ακόμα κι αν μας υποτάξουν, το έργο μας δε θα 'ταν μάταιο• γιατί όσο πιο αποφασιστικοί είμαστε στην προσπάθεια να υλοποιήσουμε τα αιτήματά μας, τόσο λιγότερη κυβέρνηση κι ατομική ιδιοκτησία θα υπάρχουν στη νέα κοινωνία. Και θα 'χουμε επιτελέσει ένα σπουδαίο έργο, γιατί η ανθρωπινή πρόοδος μετριέται με το μέτρο στο οποίο εξαφανίζονται η κυβέρνηση κι η ατομική ιδιοκτησία.

Αν πέφτουμε σήμερα δίχως να κατεβάζουμε τις σημαίες μας, ο σκοπός μας είναι βέβαιο ότι θα θριαμβεύσει αύριο.

Σημείωση: Το δοκίμιο του Ερρίκο Μαλατέστα, «Αναρχία», γράφτηκε το 1891. Η μετάφραση έγινε από τον Νίκο Β. Αλεξίου και κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις «Ελεύθερος Τύπος» 1977. Η μετατροπή από το πολυτονικό στο μονοτονικό σύστημα έγινε από εμάς, ενώ διορθώθηκαν και ελάχιστα τυπογραφικά λάθη.

Το δοκίμιο στα [αγγλικά](#)

Shortlink: <http://wp.me/pyR3u-bdj>

Share:

- [Share](#)
-